

flordecard

Sant Llorenç des Cardassar * Desembre del 2003 * núm. 310

Molts d'anys!

La política fiscal

Com és sabut, durant el darrer any la política fiscal de l'estat ha estret les corretges dels ajuntaments petits, sobretot mitjançant dues decisions que han condicionat de manera important les seves despeses: l'eliminació de l'IAE i la prohibició d'augmentar l'endeutament. Si a això hi afegim la returada de la inversió immobiliària -cosa, d'altra banda, que no consideram perjudicial, sobretot per al paisatge-, tendrem que els pressuposts municipals han patit una retallada que no es veia des de feia bastants d'anys.

Com a conseqüència, en surten perjudicades les àrees normalment considerades de segona fila, com són els serveis socials i els culturals, a més de la butxaca dels veïnats, ja que la manca d'ingressos se sol veure parcialment compensada amb la pujada de l'IBI. També patiran les inversions municipals, com es pot comprovar en la remodelació de la zona del Pou Vell, que haurà d'esperar tres anys per veure les obres acabades. Així, els ajuntaments petits -la mesura de l'IBI no afecta als més grossos- hauran de reduir una part dels serveis que havien creat durant els darrers anys -o pujar les matrícules-, amb l'evident frustració que per als usuaris comporta.

En relació al tema de l'IBI, ja hem comentat diverses vegades el greu perjudici que suposa tenir els valors cadastrals alts, per l'augment dels rebuts cada vegada que es puja el percentatge, per la declaració anual de la Renda i per la liquidació de l'Impost de Transmissions Patrimonials quan hi ha una compravenda o una herència.

Totes aquestes decisions tenen un efecte directe sobre l'autonomia dels municipis, ja que la seva economia depèn de cada vegada més de la voluntat de les institucions autonòmiques, que, encara que ho neguin públicament, solen mirar el color polític dels pobles a l'hora de concedir-los ajudes institucionals. Deu esser, aquesta, una manera de potenciar els seus propis partits? No ens atreviríem a negar-ho.

Davant tot això ens sorprèn que els ajuntaments afectats no hagin fet més renou -o, almanco, que la gent no se n'hagi temut-, ja que es tracta d'un tema prou important com perquè se n'hagi fet més ressò. És que tenen por a què si en parlen massa encara els retallin més els ingressos? O estan d'acord amb aquesta decisió? O per ventura és que no tenen coratge d'aconseguir res? No ho sabem. Sigui com sigui, la realitat és que el Govern de Partit Popular ha declarat la guerra a qualsevol institució de l'estat que camini en favor d'una major autonomia. Això és el que hi ha.

Molts d'anys i que l'any que ve sigui millor que el passat.

Un nou doctor: en Gaspar Melis

El passat dia 11 de desembre, el cardiòleg llorencí Gaspar Melis Riera va defensar la seva tesi doctoral: "Paper de la disfunció endotelial en la resposta del fluxe coronari i la contractilitat miocàrdica". L'exposició va tenir lloc a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, obtenint la qualificació d'Excel·lent Cum Laude per unanimitat.

Des d'aquí volem fer arribar a en Gaspar la nostra més cordial enhorabona.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Correu electrònic: flordecad@wanadoo.es

Telèfon: 971 569119

Publicitat: Ignasi Umbert: 670 355462

Desembre del 2003.

Númerc 310

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció:

Felip Forteza

Guillem Quina

Guillem Soler

Joan Santandreu

Ignasi Umbert

Col·laboren

Josep Cortès	Molts d'anys!	Portada
	José Maria Aznar	3
	Índex del 2003	20
	Batec	22
	Tal dia com avui	25
Guillem Port	Vocabulari matancer	4
	Imatges de desembre	8
Joana Domenge	Molí d'en Bou	7
	Tramudança	12
Ignasi Umbert	Res de nou baix...	10
Joan Gomila	Cinc minuts amb tu	11
Rafel Umbert	Sa Màniga	13
Isabel Muñoz	Mària Cetrina	13
	Llorenç Galmés	26
Antoni Sansó	Joana Maria Palou	14
	Trànsit	14
	Sa Coma	15
	Fent memòria	16
Joan Roig	Tertúlia de cafè	17
Margalida Fiol	Pàgina infantil	18
Antònia Galmés	D'ençà que el món...	19
Crom el Nòrdic	Miquel Martí i Pol	23
Miquel Jordan	E. L. A.	25
Xesc Umbert	El temps	27
	Meteorologia	28
Nicolau/Simonet	Demografia	28
Felip Forteza	Felipades	28
Isabel Nicolau	Comptabilitat	
	Distribució	

José Maria Aznar

Josep Cortès

D'aquí a pocs mesos en José María Aznar s'acomiarà de la política activa, complint allò que va anunciar fa ja alguns anys. És aquesta una bona decisió que haurien de copiar molts d'altres

polítics, ja que vuit anys al front d'un partit o d'una institució són més que suficients per dur a terme la política que un s'ha proposat. Des d'aquí li vull donar la meva enhorabona per aquesta encertada determinació.

Dit això, em sembla que no li puc donar cap altra enhorabona per la seva política, ja que la resta de decisions, segons la meua opinió, ens han portat a una situació que no patíem d'ençà que va morir el dictador.

Dins l'àmbit de l'Estat Espanyol feia molt de temps que no es veia un ambient tan crispat com l'actual, amb uns atacs tan ferests contra els nacionalismes basc i català, precisament els únics que el Partit Popular mai no ha controlat i no duu punt de controlar.

En el que respecta a Euskadi les escomeses contra el pla Ibarretxe es desdiiuen totalment amb el que hauria d'esser una democràcia consolidada, on totes les persones i institucions tenen dret a proposar el que considerin oportú. És allò que contenen que va dir un diputat anglès a un adversari polític: "Estic totalment en desacord amb el que vostè proposa, però donaria un braç per defensar el dret que vostè té a proposar-ho". Si Aznar fos un demòcrata acceptaria sense problemes que es debatés un nou estatut d'autonomia, una proposta de canvi de monarquia a república o fins i tot la separació d'una part de l'Estat. Qualsevol proposta s'ha de poder fer i debatre, el que no presuposa de cap manera que s'hagi d'aprovar. Ibarretxe no té gaire possibilitats de què s'aprovi el seu pla -per això hauria de comptar amb unes majories que en aquests moments no disposa-, però té dret a què se'n parli. Aznar, en canvi, el

llança directament als tribunals sense passar pel Congrés dels Diputats. És tanta la seva fòbia contra els nacionalismes que ha aprovat una llei per tancar dins la presó els qui s'atreveixin a demanar l'opinió del poble. És a dir: considera que les nacionalitats que conformen Espanya no tenen dret a opinar sobre el seu propi futur.

Quant a Catalunya, passa deu reals del mateix. Com que el seu partit no té el més mínim pes polític s'ha d'atacar la coalició des del primer moment, amenaçant tirar-los al cap la Constitució o fins i tot, com va comentar en Fraga, dissolent l'autonomia per part de l'exèrcit. Això sí que es diu no saber perdre. No vull pensar què hauria passat si els socialistes arriben a controlar les comunitats autònomes de Madrid i Catalunya!

I és curiós que tenguim aquesta manera de pensar tan radical, essent un incondicional admirador de George Bush i de la seva política. Com és que li agraden tant els Estats Units, si són una república formada per uns estats que tenen una autonomia moltíssim superior a la que demanen Catalunya o Euskadi? Per què el que és bo per als nordamericans és tan dolent per als espanyols? La veritat és que no ho sé.

I en l'aspecte internacional l'herència que ens deixa no és gaire millor que la nacional. En vuit anys -però sobretot en els darrers que gaudia de

majoria absoluta- ha tirat per terra tota la feina feta durant els darrers vint-i-cinc, basats en unes bones relacions amb Europa, el món àrab i sudamèrica. Abans d'ell arribar Espanya tenia un pes específic important dins el continent europeu, fins al punt d'elegir un espanyol com a Secretari General de l'OTAN i de l'UNESCO. Avui només ens podem aferar a Polònia, ja que ni tan sols el Regne Unit ha fet costat a les pretensions espanyoles sobre la proposta de Constitució Europea.

En aquest aspecte de l'esmentada Constitució mantenc una opinió que potser no sigui compartida per molta gent d'aquí: si Alemanya té el doble d'habitants que Espanya crec que ha de tenir el doble de representació i si els dirigents dels diferents països que en parlen se sentissin vertaderament europeus s'haurien acabat les discussions. El que passa és que tots els que estiren cap a caseva és perquè consideren que Europa no ho és, caseva, sinó un indret abstracte del qual se n'ha de treure el màxim profit possible. No pretenen construir Europa, sinó que la resta de països els treguin les castanyes del foc, i això no sembla un bon mètode per enfortir el nostre continent.

Ara, per ventura era això el que alguns pretenien, posar traves a la construcció europea. Perquè, qui són els més interessats en què el projecte europeu no funcioni? Segons la meua opinió, els Estats Units. I qui són els que estan més aprop dels Estats Units en aquests moments? Els anglesos i n'Aznar. Per tant, podria ser ben bé que quan el nostre president es retiri rebí algun tipus de reconeixement de mèrits per part de l'administració Bush, en agraïment pels serveis prestats.

En definitiva, sigui quin sigui el partit que guanyi les properes eleccions generals, vull pensar que ni en Zapatero ni en Rajoy seguiran la línia marcada pel seu antecessor, que ha crispat fins al límit les relacions internes i externes, desqualificant tot aquell que no pensa com ell i rebutjant qualsevol proposta que es desviï un pèl del seu radical nacionalisme espanyol.

Vocabulari matancer

Aproximació a una anàlisi comparativa entre el que diu Mn. Alcover ("darrerries del segle XIX", Les Illes d'Or, 1958.- "Ses matances i ses festes de Nadal") i la situació actual (Desembre, 2003)

Introducció: "Ses matances" és encara un costum ben viu a la Mallorca rural. Els caps de setmana i des del pont de la Puríssima fins a Cap d'any es habitual, als voltants del poble veure senyals evidents: atlots que juguen, cotxes afilerats, restes de sang vora una soll o simplement cotxeries obertes on s'obra el porquim. Si hi hagués possibilitats de fer estadístiques i gràfiques segurament podríem comprovar que el costum es va perdent però... encara hi és. De fet el mateix cap de setmana, al voltant de ses Sitges, es podien comptar mes de mitja dotzena de casos.

Posteriorment es va passar de les imatges al text, amb la finalitat de fer una mena d'anàlisi comparativa entre els mots, conceptes i detalls d'ahir i d'avui. Obviament, el treball, no té cap pretensió d'abastar tot el vocabulari matancer actual o passat, que seria molt més ampli: parts del porc, activitats, eines, tipus de productes (just de sobrassada n'hi hauria més de mitja dotzena: llengonisses, sobrassades, culana, bufeta, poltrú, talec, bisbe.... o d'altres de nom local –peter, gallinorbes, sogra-i-nora...) Simplement es traspasa a l'avui alguns dels conceptes utilitzats per Mn. Alcover

Mn. Alcover	Diccionari i comentaris	Avui	Imatges
<i>Acorador</i>	Ganiveta llarga i afuada de fulla, que serveix per matar porcs. Si fa no fa deu ser semblant a les d'antany car, generalment encara s'usen acoradors de guinevaters	Acorador	
<i>Alfàbies</i>	Vas gran de terra cuita envernissat per dins i a vegades per defora. També n'hi ha de vidre cordades de canya. Entre altres coses, si solien guardar els ossos amb aigua sal. Darrerament sembla que es torna valorar culinàriament el "bullit d'ossos" fet amb assos salats.	Alfàbies de vidre / "Conservadora"	
<i>Alfabions</i>	Alfabions petites on es guardava el saïm. Dels alfabions es passà als pots de llauna i d'aquests als pots de vidre i/o botelles de plàstic.	Pots de vidre / Botelles de plàstic	
<i>Arròs</i>	Es la base del dinar/sopar de matances. Abans s'acompanyava d'aguaiat, orellanes i ametles torrades (amb múltiples variants segons els gust de la madona)	Arròs de matances	
<i>Banqueta</i>	Taula baixa i llarguera, damunt la qual maten el porc. Antigament era d'alzina o d'ametier. Posteriorment se'n feren de metàl·liques o mixtes	Banqueta	
<i>Bisbe</i>	Ventrell del porc. Es sol farcir de pasta de botifarró o de sobrassada. En ocasions es deixava una peça, camaiot o bisbe per als farciments dolços de Nadal	Bisbe	
<i>Botifarro / Botifarrons</i>	Se'n diu de la pasta abans de posar-la als budells. També a la unitat dels botifarrons Es fan de budell prim farcit de carn magra cor, lleu, ronyons, greix i sanc. amb pebre bord, canyella i de totes sabors i un poc de pebre bo, sal i llemugues. El budell farcit de pasta es cou a la caldera uns 45 minuts.	Botifarró / Botifarrons	
<i>Botiga</i>	Departament de les cases de pagès, on guarden el gra i certes eines, com la banqueta. Avui habitualment es guarda a la cotxeria	Cotxeria	
<i>Budellada</i>	Conjunt dels budells del porc. Requerixen un delicat i minuciós procés de neteja. Encara avui és una tasca eminentment femenina	Budellada /Budellam	
<i>Budells nets</i>	S'omplen amb pasta de sobrassada i botifarró, després d'un minuciós procés de neteja: llimona, vinagre, aigua ben calenta, passada a l'endret i a l'inrevés....	Budells	
<i>Caldera</i>	Vas de metall, normalment d'aram, de cul semiesfèric, que serveix per escalfar o bullir aigua i coure els botifarrons i els camaiots.	Caldera	
<i>Calderó</i>	De forma rodona semblant a la de la caldera, però habitualment de més poca grossària i darrerament de llauna, que sol servir per bullir aigua, el saïm o altres coses	Calderó	
<i>Camaiot /camaiots</i>	Pasta que es fa de carn magra i sang del porc, mesclada amb espícies. Es posa dins la corna de la cama i cuixa del porc, abans de l'ebullició (aproximadament 3 hores). També es diu del conjunt de peces cuites. A la banda de Manacor també es diuen manegots	Camaiot /Camaiots o Manegots	
<i>Canyissos</i>	Conjunt de canyes o caramutxes entrelligades paral·lelament i reforçades amb bastons travessers, que serveix per sostenir, amb fulles de col, la budellada i altres coses: figues, tomàtiques...	Canyissos	

<i>Capolar la carn</i>	Passar la carn i el greix per una màquina capoladora. Primer a mà (trocejar) i després a màquina manual. I de la màquina manual a la màquina amb motor (de diversos tipus).	Capolar la carn	
<i>Cosir</i>	Unir una cosa amb una altra, o parts d'una mateixa cosa. Els camaiots, els budells, les sobrassades...	Cosir	
<i>Davantall de cànyom</i>	Peça de roba que serveix per a resguardar la part anterior del vestit. Abans solien ser de cànyom amb rebxes de colors vius, ara són de cotó (o plàstic)	Davantall (de cotó)	
<i>Desxuiar</i>	Tallar el porc a trossos, llevant-li la xua	Desxuiar	
<i>Ditada</i>	Porció d'una cosa que es pren agafant-la amb un dit; és el que es fa per fer es tast de la sobrassada en cru. A vegades el tast es fa de sobrassada frita. Darrerament es sol pesar la pasta i es posen les espècies proporcionals. N'hi ha que no tasten.	Ditada	
<i>Embutts de vidre</i>	Instrument que té la forma d'un con buit invertit amb un tub en el vèrtex. S'empra per omplir els budells amb la màquina. Abans a vegades s'omplia a mà o amb un omplidor de sobrassada.	Embutts de plàstic	
<i>Enfilat</i>	Aficar el fil a una agulla, fent-lo passar pel cós	Enfilat	
<i>Espècies</i>	Substàncies aromàtiques o picants que s'empren per a condimentar el porquim: pebre bord, pebre bò, pebre coent, totes espècies, canyella, claus, etc. (darrerament i d'ençà de les "sobrassades blanques" si sol afegir conservant químic)	Espècies	
<i>Fermadores</i>	Corda amb què es fermen les bísties a la menjadora o a una paret. Se'n preparaven pels voltants de ses cases per poder fermar les bísties dels convidats.	--	
<i>Fermar</i>	Posar fil de porc (o altre) a camaiots, sobrassades i botifarrons amb de doble finalitat de protegir les peces ("de dalt a baix i de través ençà i enllà") i possibilitar que es puguin penjar a la perxa	Fermar	
<i>Fil d'emplomar</i>	El fil d'emplomar és un fil relativament gruixut, que no s'usa per a cosir roba de vestir, sinó per a cosir papers, fermar paquets... Es podria dir que el que coneixem com a fil de porc és un dels fils d'emplomar (aquí diem "emplomar")	Fil de porc (i altres)	
<i>Flascó de dobleanís i figues seques</i>	El flascó es un cas petit de coll estret, fet de vidre o altre material que serveix, per a tenir-hi líquids o pólvores. Després d'haver mort i netejat el porc, abans de desxuiar-lo, el solia fer un glopet de mistela, de mesclat o de... amb alguna cosa sòlida	Cafè, galetes, fruita i licors	
<i>Frit</i>	Menja composta de trossos de carn (del coll), fetge, pebres vermells i patates. En alguns indrets es feis "frit de sang" amb la sang, grells, pebre vert, i talladetes petites de carn magre, cor, vèrtoles... Comformava el berenar, la primera menjada a taula després de desxullar el proc i haver pastat la sobrassada. De fet senyalava un tall entre les feines fonamentalment "masculines" i femenines"	(Frit) Encara se'n fa, però moltes vegades es substitueix per "pa i coses" i coques	
<i>Gatoes</i>	Gatosa és una planta lleguminosa. Arbust que pot arribar als dos metres molt espinós de flors groques. Els flamalls de la qual s'utilitzaven per a socorral el porc. Des de l'aparició del butà es fa amb "flametes" aposta	"Flamete"	
<i>Guia saquera</i>	L'agulla saquera és grossa, corbada, cilíndrica en el cap i aplanada en la punta, amb el cós prou gros per cosir amb cordill la tela de sacs (o d'emplomar). El diccionari estableix una petita diferència amb l'agulla de cosir manegots que es "un poc voltada a la punta (que a vegades és plana i a vegades triangular)"	Agulla des camaiots	
<i>Guinevetes</i>	Alguns dien correctament: ganivetes per assenyalar aquests instruments de fulla afilada d'acer que serveix per a tallar. Les matanceres eren ganivetes exclusives que es guardaven delicadament de matança a matança. De banda l'acorador n'hi havia d'especial per tallar i per rascar la pell socarrada	Guinevetes	
<i>Lulea</i>	Mn. Alcover en fa referència a quan els nins conten les seves eixides. El diccionari dona el significat d'alulea als crits i rialles de befa o d'alegria. En tot cas els nins en són una part important del procés, per la il·lusió i la festa que els despert el fet extraordinari de ses matances. Es clar que després ..."han de fer soses!"	Trull / Alulea	
<i>Llamugues/raïsons</i>	Liemuga, llardó, greixó...és la part sòlida que resta després de l'ebullició del greix capolat. S'utilitza/utilitzava per a afegir a la pasta de botifarró i per fer "galetes de raïsons".	Llamugues/raïsons	

<i>Llossa</i>	Disc travessat per molts de foradins, que serveix per a deixar passar el líquit. S'usa per firar i treure els camallots de la caldera	Llossa	
<i>Moca</i>	Es la ventresca, el conjunt d'estómac i budells.	--	
<i>Obrar</i>	Treballar les peces del porc mort	Desfer	
<i>Obrir</i>	Fer accessible l'interior d'una cosa llevant o movent allò que la tanca	--	
<i>Olles coleres</i>	Vas gran, de terrissa, de forma semblant a una alfàbia però amb la boca més ampla i amb quatre anses, que serveix per a posar-hi la llet destinada a fer formatge (o altres coses)	Pots de vidre	
<i>Omplidor de sobrassada</i>	Cilindre de metall que per un extrem acaba amb un embut i per l'altre hi entra un èmbol que al empènyer la pasta fa que aquesta surti per l'embut de l'altra banda; serveix per a omplir les sobrassades. Des de fa molts d'anys, per omplir, també s'utilitza la mateixa màquina de capolar	Màquina d'omplir	
<i>Pastador</i>	La persona (home) que pasta la sobrassada. En cada família n'hi havia un que tenia el rol assignat. Si, per edat, o si en alguna ocasió "s'aferrava" o "tornava blanca" passava el testimoni a un altre home.	Pastador	
<i>Pedres tosques</i>	Pedra esponjosa, de color negrós, raspilosa, d'origen volcànic, que serveix per a fregar la pell del porc. Encara s'utilitzen, juntament amb troços de marès, de teula, o ormejos fets aposta (taps metal·lics de begudes aferrats a una post...)	Pedres tosques	
<i>Post de pastar</i>	La peça de fusta que serveix per a fènyer els pans o per a posar-los-hi en dur-los al forn o en desenfornar-los. Segons Mn. Alcover a Son Rabassa s'utilitzava per desxuiar el porc. Aquí normalment s'utilitza la mateixa banqueta. Amb tot i amb això s'utilitzen les "posts de matances" per trocejar els quaters i altres peces		
<i>Quarter</i>	La quarta part d'una cosa. Es diu de cada una de les peces que es treuen del porc i van a parar a la taula de matances	Tros	
<i>Ram</i>	Lligall de branques d'aladern, d'ullastre, de bruc, etc., que serveix per a agranar l'era, els carrers, les solls, etc.	Granera	
<i>Remolcar</i>	Regirar, remoure una cosa d'un costat a l'altre o de dalt a baix, els ingredients que conformen la sobrassada	Mesclar	
<i>Rentar</i>	Netejar amb aigua o amb un altre líquid	Rentar	
<i>Ribell</i>	Recipient de terrissa, a manera de plat gran, de forma troncocònica invertida, més ample que alt, i que diversos usos darrerament i per una qüestió pràctica s'utilitzen cubetes de plàstic.	"Cubeta" (de plàstic) (castellanisme)	
<i>Saim</i>	Greix del porc que reduït a l'estat líquid o semilíquid s'utilitzava bàsicament per fregir	Saim	
<i>Salar quarters</i>	Encara es fa en alguns indrets. Sobre tires de xuïa de la panxa s'hi posa sal, alls, pebre bò i llimona, s'enrolten les tires, es ferment i es pengen	Salar panxeta	
<i>Sarrietes</i>	Sarria petita, recipients d'espart o de palma de forma troncocònica. Des de fa temps, per tragar coses, per aquí s'utilitzen sanalles i sanallons (de palma) o paners (de canya)	Sanalló	
<i>Sobrassada</i>	Pasta derivada de la mescla de greix, carn magre, pebre bord, sal i una mica de pebre coent que es converda en budells del porc. També peça embudallada que rep el nom en funció del budell.	Sobrassada	
<i>Socorral</i>	Segons el DCVB és "socarrar" l'acció de cremar superficialment. Es fa amb la finalitat de cremar les cerres i aixecar la primera capa de pell. Actualment es fa amb un "flamete" de gas butà	Socorral	
<i>Soll</i>	Lloc on es tenen tancats els porcs per engreixar-los	Soll	
<i>Sopes amb col</i>	En alguns indrets per berenar i en altres per sopar, uns dels plats matancers eren les sopes, amb col i tallades de carn magre	Sopes de matances	
<i>Sospirs</i>	Mes coneguts amb la versió castellanitzada "sospiro", és una barreta de pasta de farina aplanada, molt cuita amb sucre, ous, canyella i llimona que es fa a Manacor. Nosaltres teníem amb els "rollets" una mena de variant dels sospirs manacorins. La curiositat rau en que Mn. Alcover situa els sospirs com a pastís matancer. Com per a nosaltres, els llorencins, ho son els engronsos, les orellanes o els bunyols.	--	
<i>Tions i estelles</i>	Combustible indispensable per a la ebullició de l'aigua de la caldera i del calderó. Uns dies abans ja es deixaven a cobrir per tal d'estalviar disgustos de darrera hora. Actualment, en general, s'utilitzen fogons potents de butà	Butà / tions	

<i>Treginada</i>	En el DCVB el concepte de treginada és sostre (conjunt de materials disposats horitzontalment que separen dues habitacions sobreposades). A son Rabassa penjaven les sobressades a la treginada. En general es pengen a la "perxa" (peça de llenya llarga i prima) i del conjunt de sobressades, botifarrons i camaiots se'n diu perxada	Perxa	
<i>Veria negra</i>	Averia negra és el conjunt de parts sanguinoses. El DCVB ho defineix com a "carn de porc adobada amb certs ingredients i convertida amb farciment de botifarrons i camots". Si bé, en general, ara aquesta carn sanguinosa s'anomena com a "botifarro" o "camaiot" encara hi ha gent d'edat que utilitza aquest mot (averia negra) encara viu.	Camaiot	

Una estrella

M'agrada de tant en tant anar al Molí d'en Bou, però el que realment m'apassiona és parlar amb en Tomeu *Pinxo*. Cada vegada que hi vaig apreng coses noves. Aquest cop el motiu era doble: els cursos que ha impartit darrerament i la distinció amb l'estrella Michelin.

Aquesta tardor al Molí s'hi han fet quatre cursets, tres d'ells organitzats pel mateix restaurant, amb una participació considerable i una mitjana de 18 persones per curs. Els objectius eren la divulgació i la creació d'un ambient gastronòmic, a més de donar un servei de restaurant que fos qualque cosa més que anar a menjar i passar una estona.

A l'hora de la programació dels cursos, en Tomeu té en compte sobretot els productes de temporada: com es poden cuinar, quines característiques tenen, amb què se'ls pot combinar, etc... També pensa donar a conèixer alguna especialitat nova o poc estudiada, com el cava i el xampany, encara que aquest curs l'ha impartit un especialista. També ens proposa alternatives i menús diferents per a aquestes festes de Nadal.

Així mateix, en Tomeu també va participar en una programació feta per sa Màniga sobre la cuina de la mar. L'acceptació fou tan gran que se'n va haver de fer un segon torn.

I parlant de

cursets, el mes de febrer de 2004, dins el cursos que organitza l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor sobre gastronomia i cultura a Mallorca, en Tomeu hi participa amb una xerrada que duu per títol "Existeix una nova cuina mallorquina?". Des d'aquí aprofitam per convidar-vos-hi, si us ve de gust.

Fins ara només hem parlat de feina, però també aprofitarem per parlar del reconeixement a la bona cuina que des de l'abril del 2000 en Tomeu ofereix a les persones que s'apropen al Molí d'en Bou. Ara hem de fer referència a l'estrella Michelin. Què és? Primerament s'ha de dir que la guia Michelin és una publicació especialitzada en el camp de les guies d'hotels, restaurants, agroturismes, etc... Cada any, realitza una selecció d'establiments de totes les categories, i ho fa sempre des de la discreció, la independència i l'objectivitat a l'hora de jutjar-los. D'aquesta selecció sorgeix una proposta a la qual hi figuren

Joana Domenge

els millors hotels i restaurants. La guia té vocació de donar servei a un gran nombre de viatgers, i per tant s'esforça en cercar i ressenyar establiments de qualitat per a tot el públic. Enguany tan sols nou restaurants han aconseguit una estrella, entre ells el Molí d'en Bou. I encara més mèrit per en Tomeu, ja que és el primer cuiner mallorquí que rep la distinció treballant la cuina mallorquina. Per fer-nos-ne una idea: en tot Espanya només hi ha 85 restaurants amb una estrella, i un d'ells és el Molí d'en Bou. Crec que aquest detall ja ho diu tot.

A la guia Michelin hi podem trobar més de 2500 restaurants recomanats. De fet, el Molí d'en Bou l'any passat ja hi figurava, encara que no tingués cap estrella. Enhorabona a en Tomeu i a tot el seu equip. Des d'aquí us encoratjam perquè treballeu més encara per aconseguir una segona estrella. Estaria molt bé.

Vetlades en es Molí d'en Bou

30.01.04

Maria Duran, advocada

? 03.04

Antoni Riera Melis, historiador
Gastronomia mediterrània

Els interesats poden apuntar-se a na Isabel Nicolau: 971 838045

El cant dels gafarrons

Guillem Pont

Òbviament cada persona té una visió del món i de la bolla, cap concepte ni idea resulta universal i per això tots tenim les nostres imatges del proppassat mes de desembre emmagatzemades en el nostre cervell. I quan diem imatges es fa en sentit ample, qualsevol de les coses que pot entrar pels nostres sentits, potser la visió d'un paisatge o d'un fet, una olor determinada, un so o un tacte.

Així, en conec un que un matí en sentir l'aire a la pell va treure el termòmetre fora de casa per veure'n la reacció: dels 16º al 12º en un tres i no res.

Pels que hem tingut la sort de fruitir-ne, potser una de les imatges més

plàcides d'aquests desembre han estat les dolces temperatures, fins a l'arribada de l'aire fred, el dia de sant Tomàs, el més cuit de l'any, en que començava l'hivern.

Berenar un diumenge matí a l'ull de sol mentre els gafarrons (Fringilla

serinus) -un situat al curucull de la figuera i l'altre a la part més alta del roure- es disputen el territori amb el seu característic i persistent cant (Joan Mayol diu que és semblant al que es produeix en remenar un manat de claus), mentre sobre aquest "dindrineig", se superposa el "tirurit tirurit" d'una colla de cadernereres (Fringilla carduelis) que passen volant o al "deu deu" d'un gorrió (Passer domesticus) una mica més allunyat o un l'esporàdic "xec-xec" del bus-

queret (Curruca malanocephala), gairebé tot a l'hora, diferent i mesclat. Llavors ja es tracta de deixar de rossegar i aixecar la vista del diari, per centrar-se en la oïda, arribant així a un d'aquells "petits moments de plaer" que arriben a lo més fondo del fons.

No sé qui va dir que la naturalesa era socialitzadora, mentre contemples un paisatge no penses en altra cosa, i aquest mateix paisatge pot ser contemplat, ara, per una altra persona, coneguda o no; ja tenim dues persones amb un objectiu comú.

I per Nadal, el betlem. Segura-

ment abans les plantes més característiques n'eren el cirerer de betlem (*Ruscus aculeatus*) de falses fulles punxoses i fruit vermell rodò i el verdet (molsa), ambdues, avui, plantes protegides.

Per ornar cases i betlems, un bon substitutiu en potser l'evònim (*Evonimus japonicus*), de fulles brillants i fruits vermells que es troba a jardins. O les mil varietats de la planta coneguda per "arbre de nadal" amb ses característiques fulles vermelles. (Ara que diven que el "Papà Noël" porta vestit vermell per imposició de la cocacola, ja que abans vestia de verd, em demano, per què aquesta insistent relació del Nadal amb el color vermell?)

I també per Nadal, menjar i visitar parents i coneguts. Sobretot menjar i més menjar.

liana que s'aferra a les parets. I l'altra la subtil i delicada flor blanca de la ravenissa (Diplotaxis eruciodes)

(Nota: A diferència de totes les altres, que són pròpies, les fotografies dels ocells són "robades" d'internet).

Els arbres de fulla caduca perden, o han perdut les fulles. Les figueres mostren les nues i fantasmagòriques branques i d'altra banda cauen els darrers pàmpols de les parres arrecerades.

Es podria dir -encara que no és cert- que a foravila és temps d'un cert descans; una vegada sembrats els camps, hi ha temps per fer matances (vegeu comentari concret) o altres feines casolanes.

Aparentment fins i tot la vida silvestre perd part del seu encant: els dragons, al igual que el granots, romanen amagats sota un plàstic o entre les pedres de la paret... solament els ratolins i les cuques dels pins mantenen activitat.

Una de les activitats camperoles és la sembra del que en diem hortalisses d'hivern: cols, enciam, bledes, espinacs, naps, juevert...

De passeig pel camins de foravila, tal vegada, el que crida més l'atenció, de banda la pluralitat dels verds, i les múltiples formes i colors del cel, son dues petites flors blanques, una en forma de campaneta, la de la vidalba (Clematis vitalba), planta

Ben fet
 &
Toni Navarro
 -catering-
 servei de festes a domicili
 971 564357

infor@ben-fet.com
www.ben-fet.com

Ultramillor
 agència de viatges del grup A
 títol 999

Carrer del Sol, 19
 Cala Millor-Mallorca
 971 585720

Joyeria MAR

Passeig Marítim de Cala Bona, 10
 07559 Cala Bona - Mallorca
 Tel. 971 58 53 24

Hi ha res de nou davall el sol?

*Allò que ha passat tornarà passar,
allò que s'ha fet tornarà a fer-se,
no hi ha res de nou davall el sol.*

Eclesiastès, Cp. 1, v 9

Aquestes paraules de l'Eclesiastès ens recorden que els fets que avui ens pareixen nous ja són tan vells com els mateixos temps. Moltes coses que avui ens semblen extraordinàries, ja fa temps que passaven. La violència que avui suportem és una violència que neix des del mateix moment de la creació de l'home, que sempre ha existit. Recordem que Caïn va matar el seu germà Abel per simple gelosia. Gènesi, Cp. 4, v 5. La violència és una cosa innata de l'home i tan sols el seu sentit de la racionalitat fa que a vegades aquesta violència pugui ésser dominada, o més ben dit: controlada. Com ha estat sempre. No hi ha res nou davall el sol.

No passa cap dia que no puguem llegir a qualsevol mitjà de comunicació notícies de violència de tota mena: domèstica, de carrer, terrorisme fanàtic, d'estat, guerres a balquena, dirigents polítics que no dubten en declarar guerres per apropiari-se dels béns de nacions indefenses amb subtils excuses, etc. Però res de tot això és nou, sempre hi ha estat, sempre hi hagut nacions més poderoses que les altres, sempre hi ha hagut personatges amb més poder econòmic que els altres. Sempre hi hagut Cains i Abels. Sempre hi ha hagut homes que han explotat altres homes, abans eren els esclaus, ara són els marginats vinguts de l'Est, del Sud o ves a saber d'on. En tot cas, són explotats, explotats per les societats opulentes, ja sien occidentals o orientals, què té més? Però

res d'això és nou, sempre hi ha estat i hi serà fins que el món giri, perquè sempre n'hi haurà que els sobrarà el menjar i d'altres que no tindran res que dur-se a la boca. Sempre n'hi haurà uns que jauran dins palaus i altres que ho faran al ras dels estels. Sempre hi haurà imperis: abans s'anomenaren babilònic, egipci o romà, després espanyol, francès o anglès, ara es diu americà i després serà un altre, i un altre vindrà darrera aquest i així successivament; sempre hi haurà algú que ens dominarà. Sempre ha estat així. Perquè no hi ha res de nou davall el sol

La història està plena de dictadors, sanguinaris uns, altres il·lustrats i altres més beneïts que una espadanya, però tots ells ens ho fan passar molt puta. Sempre hi hagut Nerons, Hitlers, Sadams o Bushos, dictadors de tota mena, tots afamegats de poder; tots han tingut els seus lacais, ja fossin... Pavels, Mussolinis, Blairs o Asnares, què importa. Res és nou, sempre ha estat així. Perquè no hi ha res de nou davall el sol.

La maldat és part innata de l'home i cal dubtar dels benefactors que fan les coses pel nostre bé sense cap interès. Cal tenir ben en compte quin serà el preu que haurem de pagar per ésser més feliços, per estar més còmodes, per tenir més llibertat, per viure la plenitud de la democràcia, etc., sempre hi haurà un preu; i sinó, demaneu-ho als afganesos

o als iraquians, quina serà la factura a pagar a l'amic -amic? americà-, serà en petroli o en sang innocent, o les dues coses per poder gaudir d'una mica de democràcia? Quina democràcia? O simplement per tenir dret a somiar un món millor? Sí, tot té un preu, sempre ha estat així. No hi ha res de nou baix del sol.

Tot és fa per interès, a vegades pens que els cristians també ens portem bé per interès; enc que sia tan sols per guanyar un instant de Cel, un instant de Glòria, perquè si no hi hagués aquest Cel, si no es pogués gaudir d'aquesta Glòria segurament no ens portaríem tan bé. Si és que ho feim. El nostre instint racional és dominar el proïme. Es dominen els animals, la dona, els fills, els treballadors, els ciutadans, els països... Es vol dominar el món. Es vol dominar l'espai infinit, avui la Lluna, demà Mart. Passat demà, qui sap? Sempre ha estat així. No hi ha res de nou davall el sol.

Aquest any que acabem de passar hem vist que els fets es repeteixen, com s'han repetit al llarg dels temps. Hem vist que els nostres governants ens han volgut fer combregar amb rodes de molí. Com ho han fet sempre. Hem vist com el país més poderós del món, en nom d'una llibertat inexplicable i inexplicable, ha envaït nacions sense cap escrúpul. Hem vist com després de les mentides més obscenes s'han reconquerit poders i els poders s'han enquistat dins la nostra societat sense que aquesta sia capaç d'adonar-se que és utilitzada en benefici d'uns pocs. Hem vist que les nacions més poderoses del món s'omplen la boca de paraules buides i permeten que milers de persones morin cada any de fam, de sida, de la violència bèl·lica o de qualsevol altra cosa que pugui suposar benefici a qualcú, sense que cap d'aquestes poderoses nacions moguin un sol dit per millorar aquesta situació, quan deixant de construir qualsevol d'aquests avions que han destrossat l'Afganistan o l'Iraq hagués bastat per donar menjar a milers afamegats. El cost d'un d'aquests avions, invertit a qualsevol d'aquest països, hagués estat suficient per omplir la panxa

o millorar la qualitat de vida de molts de ciutadans d'aquestes nacions. Però..., tenen qualitat de vida aquesta gent? Rotundament, no. Però així ha estat sempre. Perquè res de nou hi ha davall el sol.

Veim tota mena d'injustícies. Cada dia la caixa beneita ens omple els ulls d'imatges escalofriants: violència domèstica, al carrer, guerres injustes i il·legals, injustícies de tota mena, fallides fraudulentos, lladres de guant blanc, nins amb la panxa plena de vent, homes, dones i nins tapats de mosques, incapaçs d'espolsar-se-les. Dones violades pel simple fet d'ésser dones. Nins i nines explotats sexualment i laboralment, etc., etc. I noltros tan còmodes, asseguts davant aquesta caixa beneita que ens faria creure que la Mare de Déu s'anomenava Joana; que ens fan creure que les guerres són per a millorar els països

envaïts, que no hi cap interès amb les invasions, que tot és en defensa de la llibertat. Quina llibertat? La condicionada pels mitjans de comunicació controlats per aquests poderosos? És aquesta la llibertat per la qual mor tanta gent innocent? Aquesta no és la meua llibertat. Que tot és contra el terrorisme, però dels contractes multimilionaris per reconstruir aquests països que ells mateixos acaben d'espanyar no en parlen. No, d'això no en parlen. No en mancaria d'altra. Quina fal·làcia, Déu meu. I un pic cada quatre anys a votar, a votar els de sempre. Quin remei. Però, així ha estat sempre. Perque no hi ha res de nou davall el sol.

Ai! Si aquell fusteret de Galilea aixecàs el cap i tornés ressuscitar per segona vegada, de segur que tornaria agafar la llendera per donar una bona tupada a tots aquests que no han tingut

cap vergonya d'emprar el seu nom en va: Marc, Cp 11, v 15-17. I és que no hi ha res de nou davall el sol. Quan d'una cosa diuen: "Mira, això és nou", segur que ja existia abans. Eclesiastès, Cp 1, v 10. Però enfront de tota aquesta impotència davant la maldat que ens envolta ens queden les paraules de Job: S'oblida d'ell la pròpia mare, els cucs en fan un banquet, ningú no el recorda mai més. Els impius queden estellats com un arbre. Job, Cp.24, v 20.

Però així i tot cal ésser optimistes, i encara que no ens hagi tocat la grossa de Nadal ni la del Nin desitjo a tots els lectors de Flor de Card en particular i a tots el llorencins en general un 2004 ple de goig, d'encerts i prosperitat perquè no cal perdre l'esperança, segur que vindran temps millors. Amén.

Ignasi Umbert

Cinc minuts amb tu

La Constitució de tots. Han passat vint-i-cinc anys i ha travessat un cop militar i vuit anys de José Maria Aznar. Ha travessat la bogeria d'Eta i el Gal, els nacionalistes sempre inconformes amb l'estat: l'estat inconforme amb la seva pròpia constitució. Sacrilegi? No. Fa setmanes el programa 30 minuts de TV3 feia un repàs plural a com s'havia fet aquella (aquesta) constitució. Una TV3 que potser té els dies comptats a Mallorca, naturalment per il·legal. 30 minuts aportava el testimoni de persones de diferent signe polític i de diferent procedència de l'estat i el que va quedar ben clar és que aquella constitució (aquesta) es va signar amb els fusells de l'exèrcit. Al programa emès quedava clar que Adolfo Suárez, cada punt de la constitució un poc salat, havia de tenir el vist i plau dels militars.

Vint-i-cinc anys després. L'exèrcit és avui professional, d'aquells energúmens immobiliers que eren la majoria no en resta cap de viu, però sí que deu perdurar la idea sagrada d'Espanya. L'estrategia política dels partits estatals, primer uns i ara uns altres, han intentat

treure'n tot el profit partidista. En resten els símbols a molts de carrers i places i quarters. En resta el llenguatge del poder i el trepig cap a les llengües amb el beneplàcit dels botiflers a sou. En resten lleis que retallen llibertats. I tot per què? Alguns diran que la constitució és una eina vàlida. Naturalment que sí i més si no en tenim altra: O vens a Palma amb Aumasa o hi vas a peu. Naturalment que hi anirem amb Aumasa. Però per això mateix molta gent vol nous mitjans.

Sinó no tens 43 anys. Només a partir d'aquesta edat votares la constitució, amable lector. Molts dels qui ara són regidors, batles, diputats, ministres i consellers no la pogueren votar, escollir.

Joan Gomila

És absurd plantejar la seva revisió? És absurd plantejar la seva revisió després dels resultats electorals de fa dos anys a Euskadi, de fa dos mesos a Catalunya? És absurd plantejar la seva revisió amb els fluxes de nous immigrants d'origen de països pobres que han de ser atesos amb els mateixos drets i fomentar la seva integració? Jo dic que no, però ells diuen que sí i que com que Espanya va bé...

Espanya va bé però a tu mallorquí beneit, no. Apreciat lector, supòs que com jo hauràs rebut carta del ministeri d'hisenda en la qual et diuen que el 33% dels teus impots de la declaració de renda han quedat a les Illes Balears i que si vols l'imprès en català ja telefonaràs a tal o qual número. Què en voleu més de befa? L'estat se'n duu tot l'iva, tot l'impost de la benzina i el 67% de la declaració, i a més si el vols en català ja mos telefonaràs. I no m'allarg però demanau als ajuntaments, diputacions, consells i conselleries com els va de líquidesa, cada vegada més retallats de competències tributàries. No ho dubteu és hora de fer la maleta.

Tramudança-2003

En arribar el final d'any, normalment se sol fer balanç, i en aquest cas nosaltres vos farem una mica de conta-rella del que han estat les nostres actuacions, sobretot les de fora de Mallorca.

A una nota de *batec* del mes de juliol ja podeu trobar dues de les sortides que férem, de totes maneres les vos recordarem. El dia 30 de maig, anàrem a Granollers per a participar a les fires i festes de l'Ascensió. Abans de l'actuació i a la mateixa plaça na Margalida i na Joana, feren un taller de jotes i boleros amb música en viu dels altres companys del grup, amb la finalitat de què totes les persones poguessin gaudir un poc més de la festa i participar activament de la mateixa. Després del taller férem l'actuació a la plaça porxada, davant l'Ajuntament de Granollers, amb un gran nombre de públic entusiasmada amb la música i el ball de Mallorca.

Després de la nostra actuació i a la mateixa plaça hi hagué un ball amb música tradicional amb el grup "la Portàtil F.M." de Catalunya.

A mitjan juny i més concretament el dia 14, ens desplaçarem una altra vegada a Barcelona, al festival folk "Balla Montornès 2003", en el seu 10è aniversari. Les actuacions tingueren lloc a la masia Masferrer, de Montornès del Vallès. Una vetlada plena de música, ball i bon ambient, els grups participants foren Tramudança de Mallorca, Urbàlia Rurana del país valencià i la Coixinera del Principat. Un programa molt ample amb música i balls dels països catalans.

Del 15 al 22 de juliol, el grup es desplaça a terres franceses, a Gennetines (al centre de França). Allà se celebra LE GRAND BAL DE L'EUROPE, una trobada de gent i grups aficionats a les danses i músiques tradicionals i/o populars, en principi d'Europa, tot i que foren varis el països d'altres continents que també hi assistiren. Més de 5000 persones transformaren durant una setmana una granja borgonyesa en la capital francesa del folklore europeu.

Amb un calendari molt extens d'actuacions, tallers, xerrades... Tramudança hi va participar amb dues actuacions a les nits i dos tallers de balls, na

Margalida fou l'encarregada de dur a terme un taller de mateixes i copeos, al qual hi participaren més de 180 persones de diferents països. Per altra banda, na Joana realitzà un taller de boleros, també davant un gran nombre de persones que omplia una de les 14 grans carpes (d'uns 800 m² cada una) que per aquesta finalitat s'havien muntat. Ambdós tallers es dugueren a terme amb música en viu, que interpretaven en petits fragments, la resta dels components del grup, per tal que els participants als tallers poguessin aprendre a ballar.

També poguérem participar d'altres activitats que ofería la mateixa organització i prova d'això en Toni, el violinista del grup, va tenir l'oportunitat d'assistir a un *master class*, que va dirigir el prestigiós violinista francès Didier Oliver (fill d'un solleric). En aquest taller es donava a conèixer la tècnica que s'empra al sud-oest de França per ballar i sonar al mateix temps.

Sempre que el calendari ens ho permetia també participàvem a altres tallers de balls com per exemple de Bulgària, d'Occitània, etc.

Abans d'una de les nostres actuacions també ferem un petit taller de com sonar les castanyetes, instrument que despertava una gran curiositat als presents, moltes persones pogueren provar de posar-se a sonar les casta-

nyetes, llàstima que no tothom en tenia i se les havien de passar d'un a l'altre.

Una sortida enriquidora i una gran descoberta de la gran gentada que hi havia, tots per un mateix objectiu aprendre de ballar balls de qualsevol país i conèixer la cultura que envolta aquests balls.

En aquest mateix més tornam partir per participar a l'11è cicle de música i tradició al Lluçanès, des del 2 de maig al 3 d'agost, la gent que viu a la contrada del Lluçanès comparteix música i tradició, ja que cada poble sigui petit o gran, un cap de setmana és el protagonista del cicle SOLC. Dins aquest cicle hi podem trobar concerts, balls, trobades de gegants, excursions a peu o amb bicicleta, etc. etc.

El dissabte 26 de juliol, a la plaça vella de Prats del Lluçanès el grup Tramudança va compartir escenari amb el grup "Forta Barreja", un grup jove format per gent de les comarques (Bages, Solsonès, Moianès, Lluçanès) a més a més de compartir un sopar popular amb tota la gent del poble.

Ja en el mes de setembre i dintre el programa de les festes de Santa Tecla, aquesta vegada volàrem fins a Menorca (Sant Lluís), a compartir amb els nostres amics una ballada i el jaleo d'aquestes festes. Compartírem balls, cançons i amistat, ens ho passàrem d'allò més bé. I per Sant Antoni els

nostres amics vendran a Sant Llorenç a ballar i cantar en el ball de bot, que com ja es habitual és fa el dia de Sant Antoni.

I ja per acabar aquesta *tournee* el dia 5 d'octubre, convidats per l'Associació de veïns Centre de Rubí, estarem a l'esmentada ciutat. A les 12 del migdia i dins el marc del casino de Rubí el grup va mostrar les seves músiques i els seus balls. Ja tenim molts d'amics de Catalunya que són uns seguidors de Tramudança i vénen a ballar a totes les festes i ballades que allà s'organitzen. Gràcies de veritat a tots ells per fer que la festa sigui més completa, ja que el grup és dedica a fer música perquè sigui ballada i així tota la gent pugui participar activament de la festa.

També gràcies al COFUC (Consorti per al Foment de la llengua catalana i la projecció exterior de la cultura de les Illes Balears), que ens ajuda econòmicament en les despeses de transport.

Les il·lustracions que podeu trobar en aquest article i altres tríptics, documents, etc, és gràcies al nostre fotògraf, que sempre està a punt, el nostre amic i membre del grup en Joan Servera.

A més d'aquestes actuacions fora de terres mallorquines el grup ha fet una quinzena d'actuacions a Mallorca. Moltes gràcies a tots els nostres seguidors que sabem que són molts. Salut i molts d'anys per a tots.

Sa Màniga

L'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar i la Fundació "SA NOSTRA"-Caixa de Balears, convoquen una nova edició de la Beca de Creació Artística Auditòrium sa Màniga-Fundació "SA NOSTRA".

Aquesta beca, de caràcter biennal, té per objecte estimular la creació dels artistes joves en els sectors de les arts plàstiques, escèniques (teatre i dansa) i musicals. Cada convocatòria n'especificarà el sector concret. L'edició 2003-2004, es centrarà en les arts plàstiques.

La beca, cerca impulsar els joves creadors de les Illes Balears, facilitar-ne la promoció i afavorir-ne l'accés al món expositiu i al mercat artístic.

Els destinataris de la Beca de Creació Artística Auditòrium sa Màniga-Fundació "SA NOSTRA" són joves entre 18 i 30 anys, residents a les Illes Balears que hagin participat a alguna exposició individual o col·lectiva, organitzada a les Illes Balears, al moment de presentar la sol·licitud.

La dotació econòmica és de 10.000 €, a més de l'exposició de l'obra guanyadora a l'Auditòrium sa Màniga (Cala Millor- Mallorca), al Centre de Cultura de "SA NOSTRA" a Palma, i a les Sales de Cultura de "SA NOSTRA" de

Menorca i Eivissa. El plaç de recepció de sol·licituds acaba el 27 de febrer de 2004.

Informació completa, bases i sol·licituds:

- * Auditòrium sa Màniga 971587373
- * www.sanostra.es
- * www.santllorenc.com

Rafel Umbert

Temps per a la poesia

ELEGIA

L'alè darrer:
la mort de na Maria Cetrina

S'ha mort na Maria Cetrina.
En bon mallorquí,
"ens ha deixat".
La placeta solitària quedarà.
El cap de cantó mes
el seu cos no sostindrà.
I els fassers i els rosers
testimoni del seu pas
per a la vida donaran
i la seva absència sentiran.
Mústia, trista, sola, pobra...
la seva senectud transcorregué.
Va fer un alè. El darrer!
L'alenada de la mort!

Isabel María Muñoz

FONTANERIA

JOAN MIQUEL

C/ Verge Trobada, 46. - Mobil 636089861
07530 SANT LLORENÇ

Joieria

Femenias

l·listes de notes
objectes de regal

Rector Pasqual, 8, Sant Llorenç

Joana Maria Palou, directora del Museu de Mallorca

Antoni Sansó

Per parlar de museus, convidàrem na Joana Maria Palou, historiadora de l'art, autora de nombrosos estudis i treballs, comissària i coordinadora d'exposicions i actual Directora del Museu de Mallorca.

Va començar parlant del que ha estat, és i vol ser el Museu (desconegut encara per molts de mallorquins). Va fer una mica d'història, des de la seva creació a instàncies de la Societat Arqueològica Lul·liana, que va unificar els seus fons amb els de l'antic Museu Provincial de Belles Arts, fins avui, que compta amb diverses col·leccions d'arqueologia, de pintura, d'arts industrials...

Ens assabentàrem també que el Museu Etnològic de Muro obrí les seves portes com a secció del Museu de Mallorca i que a Alcúdia, mitjançant un conveni amb l'Ajuntament, obrí el Museu Monogràfic de Pollentia.

Joana Maria ens informà igualment que el Museu de Mallorca disposa d'una biblioteca especialitzada en art, història, arqueologia, etnologia, museologia... i ens explicà la importància de les activitats paral·leles: conferències, concerts, sortides... Aquestes activitats compten amb l'ajut de l'Associació d'Amics del Museu. Així i tot, va voler remarcar els greus problemes que avui té el Museu i que creu que són comuns a molts d'altres: manca de pressupost, de personal, d'espai, dificultats per mostrar els seus fons...

Després de la seva introducció, Joana Maria ens parlà dels museus en general i dels seus diferents tipus. Per posar sols uns exemples coneguts, no és el mateix el Guggenheim o el Museu de Belles Arts a Bilbao o el Museu de Mallorca i el Museu del Baluard, tan de moda i tan polèmic actualment.

A la tertúlia, sortiren molts d'altres temes interessants: intervenció de Barceló a la Seu, altres intervencions polèmiques, Arca, arqueòlegs, col·leccions, donacions, polítiques institucionals, patrimoni... temes que en cap moment na Joana Maria va eludir, al contrari, en alguns d'ells va voler deixar clara la seva postura.

Na Joana Maria, acabà la tertúlia

convidant tots els presents a fer una visita al Museu de Mallorca, que ella estaria encantada de mostrar-nos.

En definitiva, una vetllada més acompanyada d'un magnífic sopar dels que ens té acostumats en Tomeu, que per cert, el mateix vespre molts ens assabentàrem que el Molí d'en Bou ja és a la prestigiosa Guia Michelin, dis-

tació gastronòmica que molts pocs restaurants tenen.

Els tertulians d'aquestes magnífiques vetllades volem donar la nostra enhorabona a en Tomeu, na Marga i tot l'equip del Molí i desitjam que ens segueixin delectant amb la seva professionalitat i bons menjars.

Antoni Sansó

Trànsit, de Felip Forteza

Vertaderament, en Felip no ha perdut la capacitat d'inquietar-nos i explorar, en aquesta nova exposició, nous camins dins l'art contemporani.

En aquest viatge cap a l'abstracció, iniciat a la seva primera exposició individual al Molí d'en Bou l'abril del 2001, en Felip ens fa reflexionar un cop més sobre el paper de l'art avui.

Aquesta necessitat interior d'expressió, de cercar un llenguatge, d'experimentar les possibilitats... acaben enllaçant-se en un resultat ple d'emocions i sentiments, on la màgia està garantida.

D'aquesta manera, en Felip entra dins el terreny de l'experimentació, i ho

fa amb la llibertat del qui sap que l'art es mou dins el terreny de les contradiccions, on la imaginació s'enfronta a la percepció.

Lluny, tant del purisme com de la violència, en Felip prefereix que la pintura surti, que entri en contacte, que adopti formes casuals imprevisibles, donant així la benvinguda a l'atzar, com una nova forma de veure i de fer art.

Sens dubte, aquest joc, aquest repte, aquesta reflexió pretén canviar la visió que la gent té de la realitat i ens ajuda a entendre algunes claus de la seva intencionalitat plàstica.

Antoni Sansó

L'exploració de la platja de Sa Coma (XIX)

14 de març de 1997

Els mitjans de comunicació informen de la compra del complex turístic Royal Mediterraneo destapant que, fins el darrer moment, hi ha hagut una lluita entre Iberostar i Blau Hotels per quedar-se'l. El comprador, Blau Hotels, es fa càrrec de la hipoteca de la Banca March de 4.100 milions, de la del BBV de 1.100 milions i la resta, 3.500 milions en efectiu.

José A. Iglesias, director actual del Diari de Mallorca, fa damunt aquest diari la seva anàlisi sobre la venda del complex: "Se despeja el temporal en Sa Coma. El *alma mater* del grupo Roxa ha debido capear mil y un temporales para decidir echar el resto en el último momento y llegar a la cantidad de 8.700 millones por el macro complejo de Sa Coma, superando los diversos frentes que se cernían amenazantes sobre la operación. Al "bessó" del entramado Royaltur le habían salido, con razón, varias novias, a pesar de las pretensiones paternalistas de su creador de evitar la operación. Pero en esta saturación hotelera finisecular, de agotamiento del suelo y mientras arrecian como nunca las iniciativas proteccionistas, aunque todavía entren renqueantes en la legislación autonómica, invertir en un negocio consolidado de las proporciones del Royal Mediterraneo, sin moverse de casa, era objetivo claro y solvente para el capital mallorquín. Ahora se lo ha llevado el mejor postor, que cierra un capítulo de incertidumbres interesadas."

16 de març de 1997

El diari El Dia, publica un perfil de Jaume Moll i diu que aquest era el

petit de la família i que no tenia objeccions en treure els punys si l'ocasió ho requeria. Ha perdut en el despatxos el que havia aconseguit en el carrer a base d'esforç, treball i tenacitat. Va guanyar els seus primers diners en un taller mecànic i va amassar la seva fortuna amb el contraban, que no va deixar fins a mitjans dels anys setanta, quan va començar a invertir amb el boom turístic. Jaume Moll un dels més importants contrabandistes de les Illes, creu ser, a més el darrer d'ells.

Ple de dia 10 d'abril de 1997

El PSM demana com està el plet de la platja de Sa Coma. No hi cap resposta.

16 d'abril de 1997

Els mitjans de comunicació informen que els querellats per Jaume Moll, antics dirigents de Immobiliària Alcázar i de la Banca March, anuncien una denúncia per coaccions i amenaces del fill d'aquest.

A més, Immobiliària Alcázar, veu indicis per presentar una contra-querrel·la per estafa del grup turístic Royal Resort. Segons els advocats de la immobiliària, disposen de documents que demostren la falsedat de la situació econòmica de l'empresa quan aquesta es va vendre el 1993. Moll parlava de guanys quan les auditories han demostrat que eren pèrdues.

Cal recordar, aquí, que de Royal Resort en formaven part Redo SA (família Moll) i Tritur SA (família Garau). A més, aquesta societat comptava amb tres empreses domiciliades a la illa de Jersey i una domiciliada a Dublin.

A pesar de què el 1995, després d'una operació de sanejament de la societat Royal Resort per la Banca March i Immobiliària Alcázar, la família Moll ja no n'era propietària, seguí administrant el

complex Royal Mediterraneo.

Segons asseguren ex-directius d'Alcázar, davant el jutge, descobriren que els Moll, com administradors del complex, havien subscrit un contracte d'arrendament per 25 anys dels baixos de l'edifici (més de 1.000 metres quadrats) a Redo SA propietat de la família Moll per 30.000 pessetes mensuals.

Una altra de les presumptes irregularitats detectades és la d'una altra empresa de la família Moll que controlava el negoci de les caixes fortes del complex, però qui assumia les indemnitzacions en cas de robatori o danys era l'empresa hotelera i no la de Moll.

Després de les intenses sessions de declaracions viscudes als jutjats, la guerra de xifres és la gran protagonista en aquest enfrontament entre hotelers, bancaris i financers.

Ple de dia 14 de maig de 1997

El PSM es torna interessar pel plet relatiu a la platja de Sa Coma. Es respon que està pendent de sentència. El PSM diu que hi està des de fa molts d'anys i per tant s'hauria de fer qualche cosa més.

Ple de dia 5 de juny de 1997

El PSM torna insistir amb el contenciós de la platja de Sa Coma. No hi ha resposta.

Antoni Sansó

Ex-regidor de l'Ajuntament de Sant Llorenç

1993

L'1 de gener, es fa efectiva l'escissió de Txecoslovàquia en dos estats independents: Eslovàquia i la República Txeca.

El 6 de gener, mor a París el ballarí Rudolf Nurejev.

El 20 de gener, a Washington, William Jefferson Clinton pren possessió com el 42 president dels EEUU.

El 23 de gener, a Barcelona, se celebra a la plaça del Diamant del districte de Gràcia, la primera revetlla de Sant Antoni, festa mallorquina.

El 24 de febrer, es fa públic un estudi de l'Organització de Consumidors i Usuaris (OCU) segons el qual Palma, Madrid i Barcelona per aquest ordre, són les ciutats més cares de l'Estat en productes bàsics d'alimentació i higiene.

El 14 de març, la Constitució andorrana és aprovada en referèndum.

El 24 de març, en el Museu d'Art Modern de Nova York (MOMA), s'inaugura una exposició de l'arquitecte i enginyer Santiago Calatrava.

L'1 d'abril, mor a Pamplona, Juan de Borbón y Battenberg, fill del rei Alfonso XIII i pare de Joan Carles I.

El 21 d'abril, mor a Ciutat de Mèxic, l'actor cinematogràfic mexicà Mario Moreno que creà el personatge de "Cantinflas".

El 23 d'abril, al Palau Sant Jordi de Barcelona, Raimon celebra, amb un macrorecital commemoratiu, els trenta anys de la seva carrera professional.

El 12 de maig, a Ginebra, l'Assemblea General de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), aprova una resolució en contra de les mutilacions sexuals en les dones.

El 25 de maig, a Nova York, els 15 membres del Consell de Seguretat de l'ONU, aproven la creació d'un tri-

bunal internacional encarregat de jutjar els crims de guerra comesos a l'antiga Iugoslàvia.

El 2 de juny, a Tarragona, després de finalitzar les obres de restauració iniciades a principi dels anys vuitanta, es torna obri al públic el circ romà construït en el segle I.

El 4 de juny, el Consell de Seguretat de l'ONU, autoritza els cascos blaus a defensar amb les armes els musulmans de Bosnia-Herzegovina que sofreixen l'assajament dels serbis.

El 9 de juny, a París, l'empresa italiana Benetton llança una nova campanya publicitària amb la imatge de primers plans de 57 òrgans sexuals humans, provocant una vegada més l'es-càndol.

El 29 de juny, la Crida a la Solidaritat acorda la seva dissolució.

El 28 de juliol, Andorra ingressa a l'ONU i el seu cap de Govern, Oscar Ribas, pronuncia en català el seu discurs d'ingrés.

El 16 d'agost, a Sarajevo i en un teatre il·luminat per la llum de les veles, l'escriptora Susan Sontag estrena una versió de "Esperant Godot" la immortal obra de Samuel Beckett.

El 13 de setembre, els representants palestins i israelians signen a

Washington un acord de pau per a solucionar pacíficament el conflicte de l'Orient Mitjà.

El 23 de setembre, el Comitè Olímpic Internacional reunit a Montecarlo, elegeix la ciutat de Sidney com a seu dels Jocs Olímpics de l'any 2000.

El 31 d'octubre, mor a Roma el director cinematogràfic italià Federico Fellini.

L'1 de novembre, entra en vigor el Tractat de Maastricht.

El 18 de novembre, la Llei Corcuera és declarada inconstitucional; el ministre de l'Interior es veu obligat a dimitir.

El 26 de novembre, a Burgos, els cors de monjos benedictins de Santo Domingo de Silos, reben un disc d'or i un doble de platí, per haver venut més de 160.000 còpies del seu cant gregorià.

El 28 de desembre, el Banc d'Espanya intervé el Banco Español de Crédito (Banesto) i destitueix Mario Conde i la resta del consell d'administració.

1993 a les Illes Balears

* Es produeix un gran incendi als voltants de Palma, que s'apropa a les poblacions de Calvià i Portals Nous.

* Mor a Palma el prestigiós geòleg i científic sollerí Guillem Colom Casanovas.

* A Inca, la fàbrica de galetes Quely, sofreix un incendi amb pèrdues incalculables.

* S'inaugura a Palma la rehabilitació del Gran Hotel com a seu de la Fundació La Caixa.

* Es crea a Palma el Sindicat de Treballadors de les Illes Balears -STIB- de caràcter nacionalista.

* A les eleccions generals, el cens electoral era de 566.204 electors.

* Es crea l'Associació per al Foment de l'Agricultura Ecològica -AFAE- amb la intenció d'agrupar estudiosos, tècnics, professionals i consumidors en torn d'una agricultura respectuosa amb el medi ambient.

* Hi havia 335.690 línies telefòniques fitxes en servei.

Antoni Sansó

Joan Roig

Jaumet: Hola, bon vespre, que tal ses festes? Ja heu escrit an es Reis? Què heu demanat p'es personatges públics? O només s'han guanyat carbó?

Xesc: Sí, p'en Bush deman un nou cor; veiam si després d'haver-se fet seu es petroli d'Iraq se gasta sa meitat en repartir medicines p'es tercer món. També m'agradaria que li explicassin que és bastant més pràctic ajudar an es països pobres que fer guerres per acabar amb so terrorisme.

Julià: Abans d'expressar es meus desitjos, deixau-me dir dos mots contra sa guerra: quina maledicció és aquesta que mos fa tornar tan ases, apàtics i perversos? Si un dia sortim an es carrer per protestar i l'endemà mos fan un discurs a sa televisió i a sa premsa parlant de s'equilibri de forces, de s'obligació d'estar en es nostro lloc o qualsevol altra bajanada, això basta per passar de tot? Sabeu si cada Pere, Joan, Toni, o Margalida exigís que ets impostos que paguen no se poguessin gastar més que en es nostre progrés i sa resta en es progrés del món, segur que d'una altra manera funcionarien ses coses. Ara qui vulgui ja pot fer ses peticions dels Reis, jo ja m'he desgavellat.

Tomeu: Bé, com que jo no som polític però sí molt mallorquí, demanaria que els Reis fessin contestar an en Matas aquestes preguntes: Està segur que ses protestes an es pla de carreteres només són de quatre pollastres desenfeinats i amb ganes de festa? I ses prop de trenta mil firmes també les han firmades ells? Ja sap qui ha de tenir beneficis amb sa nova llei de Cambres Agràries? Perquè es qui se gastaren es doblers fa molts d'anys, segur que no. Fins quan li durarà sa ràbia perquè ses esquerres l'hagin deixat fora des poder aquests darrers quatre anys? Perquè vostè, segur que no se creu res des seus discursos anti progrés, o sí? Vostè sap a quant està en es mercat es metro quadrat de terreny? Si ho sap, per què paga tan cars es terrenys des futur nou Son Dureta? O és Son Durí? Per què se paga tan poc per ses expropiacions de ses noves autopistes? O és que sa part grossa des terrenys no pertany a sa gent des PP? De qui és es terreny per on han de fer sa nova autopista? Per què no se publica es seu nom?

Julià: Jo, maldament hagi xerrat de sa guerra, també he de fer ses meves peticions i m'agradaria que duguessin una carta a n'Urdaci, director d'informatius de sa televisió espanyola, i li diguessin: Que són tants es qui veuen es telediari i s'empegueixen com es que no se'n temen de res. Que no només es seus amos són patriotes. Espanya no és només un solar des seus amos. Avui lo que està de moda és es llibre de sa Constitució i no es de sa *Formación del Espíritu Nacional*. Es municipis no són des qui comanden. No és ver que fins hi tot la Verge pensi i digui lo mateix que es seus amos. Vostès diuen: a s'enemic, ni aigo; s'aigo l'hem de dur a s'Ebro, un riu ha d'arribar fins Andalusia. No tot hom hi esta d'acord. No és ver que totes ses seves idees estiguin beneïdes per la Mare Santa Església. Maldament tengueu sa bandera espanyola més grossa mai vista, no és ver que només sia vostra. Qui no està d'acord amb voltros no té perquè ésser un enemic d'Espanya.

Jaumet: Jo demanaria an els Reis que en duguessin una an es nostre President Asnar i li demanassin per què no posa una cara més simpàtica quan xerra per sa televisió o amb sa premsa? Per què no diu sa veritat de quan i com han pujat ses pensions? Per què no se deixa d'hipocresies i en lloc de xerrar de terrorisme dona es vertader nom an es qui defensen sa seva pàtria injustament invadida? Per què no deixa d'enfrontar-se an es seus aliats naturals europeus per fer de tereseta d'en Bush?

Ramon: Jo, com que estic molt assustat i desmoralitzat veient com de cada dia es nostro món torna una passa enrera, vos faré una paràbola: Una oronella, com que li agradava molt sa nostra Illa (abans de sa destrucció massiva) se va retardar amb sa seva immigració a Àfrica i quan se va decidir ja feia fred, anava volant volant i se li congelaren ses ales, va caure a terra i quan ja estava disposada a morir va passar una vaca i li va deixar una senyora ensaïmada de color verd a damunt. Allò la va encalenticar i s'oronella va reviscolar, tragué es cap i plena d'alegria se va posar a cantar; però per allà a prop hi havia un moix i la sent, la treu de davall s'ensaïmada i la se menja. *Moraleja:* no tots es que te fiquen dins sa merda

són es teus enemics i no tots es que te'n treuen ho fan per amistat; maldament et sentis dins sa merda, si estàs bé i calentet, calla, que n'hi ha molts que escolten disposats a pegar-te sa grapada. Això només vos ho cont perquè vos veig molt polititzats.

Jaumet: Te raó en Ramon i com que ja és tard, si voleu dir sa darrera, i llavonses en Mariano mos enviarà a jugar amb un somriure, podeu començar.

Ramón: Quina cosa és més mortífera que ses guerres i tots es governs s'hi gasten tot quan poden per ells? No, no és en Bush. He dit quina cosa. Idò es cotxo.

Xesc: Parlant de guerres, recordaré que lo natural és que es fills enterrin es pares i amb ses guerres, com que són antinaturals, són es pares es qui enterren es fills.

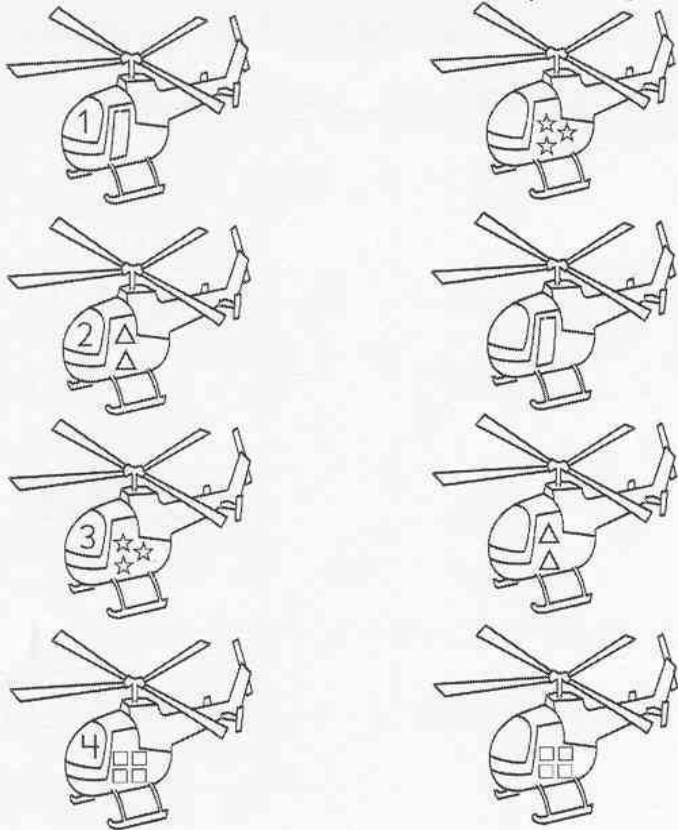
Julià: Vet-aquí sa funció des cervellet de qualque mandatari: és un òrgan que serveix per pensar que pensen.

Tomeu: Jo, com que estam damunt els Reis, diré com veig els Reis Mags per cupa de ses multinacionals i sa televisió: Melcion, mos lleva sa son; en Gaspar mos ve a estafar i en Baltasar mos ve a atracar. O no, papàs?

Mariano: Un dia que feia una aigo de bombolla arriba es capellà a l'Església per fer es sermó i diu: "Estimats feligresos, perdonau perquè he fet tard, però és que qualcú m'ha robat es paraigo i amb aquest temps... Però no he vengut aquí per parlar-vos de paraigos, sinó d'es Manaments de la Llei de Déu. Es primer diu: "Estimaràs Déu sobre totes ses coses", però jo que en aquests moments som es seu representant, segur que no l'estimau així perquè a mi m'heu fotut es paraigo. Es segon diu: "Estimaràs el proïsme com a tu mateix"; jo no he vengut aquí a parlar des paraigo, però se veu que a mi no m'estimau igual. Es tercer diu: "Honraràs pare i mare", jo no som pare, però som es vostro pare espiritual i m'heu honrat poc perquè heu consentit que em banyàs fins a sa pell. Es sisè diu: "No fornicares". Queda una estona aturat i repeteix: es sisè diu... amb això se fot toc amb sa ma plana an es front: "Cony, es paraigo!" i va acabar es sermó sense tornar anomenar es paraigo per res.

1.- Uneix amb una fletxa els helicòpters iguals:

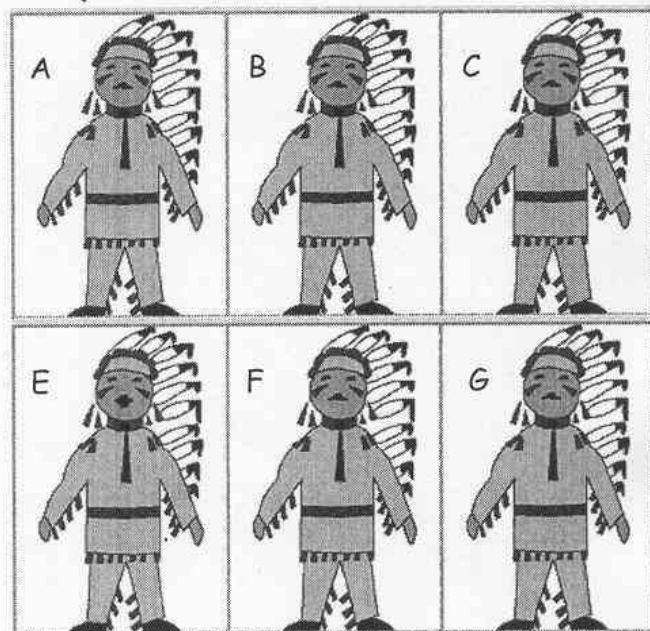
3.- Cerca el nom de 8 colors:

V	C	Y	E	G	Q	D	S	I	R	G	N
L	E	N	B	Y	B	K	M	A	R	R	Ó
V	E	R	D	P	B	O	A	X	H	O	G
W	E	S	M	T	U	B	G	R	X	C	C
S	T	Q	G	E	A	T	S	O	U	J	F
I	S	A	L	I	L	A	O	S	J	F	Z
P	B	I	L	O	B	L	B	A	K	X	L

2.- Sabies aquesta dita?:

Pel gener, no siguis matiner.

4.- Quin és l'indi diferent?

5.- Endevinalla:

Ens porta la neu,
ens porta el fred,
quan surto al carrer
vaig ben abrigadet.

Solucions al numero anterior

1.- Els dos paquets iguals són : El paquet A i el paquet E

3.- Endevinalla: Les castanyes

4.- Sopa de lletres:

6.- Encreuat numèric:

P	A	S	T	I	S	S	E	R	F	I	P
I	S	P	R	N	E	G	T	E	M	H	E
N	V	O	C	K	P	L	C	T	Z	E	R
T	K	R	L	U	P	T	Z	S	R	X	R
O	H	T	B	T	N	U	L	U	E	H	U
R	B	E	J	I	F	M	F	F	G	J	Q
C	A	R	N	I	S	S	E	R	A	P	U
B	O	M	B	E	R	F	V	C	W	F	E
M	C	G	E	Y	C	A	H	B	H	E	R
H	Z	A	S	T	M	O	D	I	S	T	A

8	+	1	-	3	=	6
-	+	+	-	-		
4	x	2	-	3	=	5
+	+	+	+	+		
3	+	3	+	1	=	7
=	=	=	=	=		
7	-	6	+	7	=	8

5.- La xifra correcte és 22

Margalida Fiol

6.- Completa aquesta sèrie numèrica

2+2 ■ +3 ■ +3 ■

-5 ■ +3 ■ +4 ■

-2 ■ +8 ■ +2 20

Desembre finat, any acabat

ES DISSABTE DE NADAL

Es dissabte de Nadal,
com sortíem de matines,
vaig trobar dues sardines
qui pelaven un porcell.
S'ase va perdre es capell
dins sa cova d'es Moixons.
Hi havia dos dragons
qui cantaven l'evangeli:
"pater noster, cubi seli",
sa missa ja està acabada.
Menjarem pa i sobrassada
i garbaions p'es camí.
Què en direu de Santanyí,
un lloc tan arraconat?
Llucmajor sempre és estat
pobre i molts de trebais.
A Petra, los granats ais,
prop de santa Margalida.
Binissalem, pedra viva,
pedra de dos mil colors.
Greu me sap com n'hi van dos
a pegar-li a un tot sol;
greu me sap d'aqueix mussol
qui canta la barballesca.
Greu me sap d'aqueixa bresca
que és tan dolça com la mel.
Jo voldria anar an el cel
i estar-hi un petit.
Mestre Juan jeu a llit
amb sa banya enrevoltada;
ha foradat set llençols
i set dobles de flassada,
i si no fos p'es pavelló,
forada sa treginada.
La lluna s'és escapçada
par damunt de ses Cabrelles.
Es vicari de Sencelles
i es rector de Calvià
se n'anaren a caçar
amb una cussa i un ca;
caigueren dins un avenc.
Andratx, oli primerenc;

oli primerenc, Andratx.
Nasqué un ase de maig;
se morí de cessions.
Malalta està Na Juana
perque va menjar murtons.

En veure sabates blanques,
sempre vaig olé olé.
Un taronger sense branques,
quines taronges pot fer ?
Mariana, escura s'olla;
fé tot quant hi ha, lluent,
perque hem de convidar es batle
i tota s'Ajuntament.

Ets homos de cas Pastor
enguany han tengut ventura:
los han enviat verdura,
gerret i botifarró.

M'agrada un bon arròs sec
i sa bona carn bullida
i sa porcella rostida
i sobrassada amb suquet.

Es gelats i confitures
no bastaren per tothom:
p'es músics, un tros perhom;
per pagues, ses llepadures.

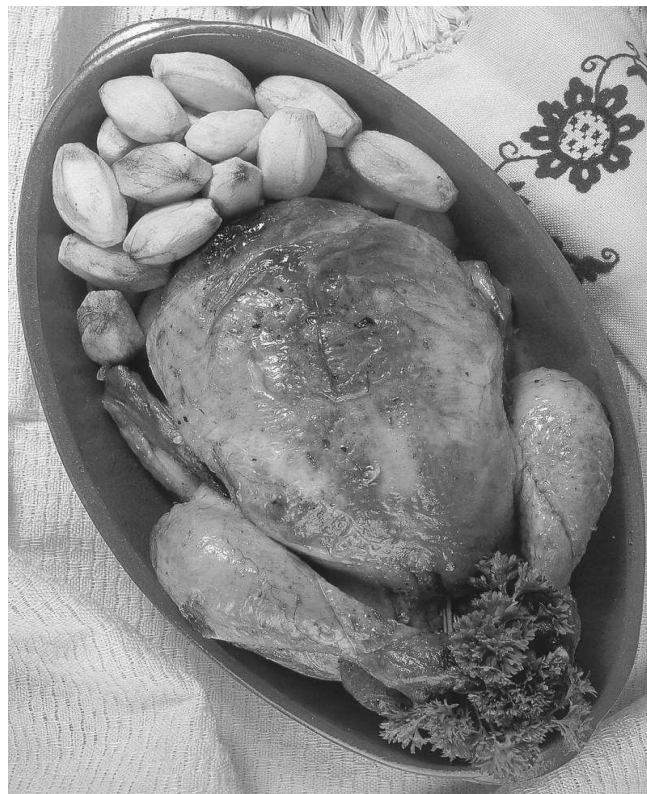
Gall farcit

Ingredients:

Un gall de 2'8 a 3 kg;
150 g de sobrassada
tallada a daus petits;
750 g de carn magra ca-
polada; una ceba grossa
tallada ben petita; una
cullerada de julivert ta-
llat ben fi; una cullerada
petita de moradui capol-
lat; dos ous sencers;
dos vermells d'ou; dues
cullerades de galleta
d'Inca picada; 150 g de
saïm; mig tassó de vi
dolç; un pols de canyella;
sal i pebre bo mòlt.

Preparació:

Assaonau el gall una ve-
gada net. Ofegau la ceba
amb la meitat del saïm
dins una cassola i dei-
xau-la refredar una ve-
gada cuita. Mesclau dins
un ribell la ceba amb la carn magra, la
galleta, el moradui, el julivert, la so-
brassada, el vi dolç, els vermells d'ou i
els ous sencers. Assaonau la mescla
amb sal, pebre bo i canyella. Ompliu el
gall amb la mescla assaonada. Cosiu el
gall una vegada omplert amb el farci-
ment. Assaonau el gall cosit amb sal i
pebre bo. Untau el gall assaonat amb el
saïm. Disposau el gall farcit dins una
rostidora, afegiu-hi un tassó d'aigua i

Menja bé i no miris d'on ve

tapau el gall amb paper d'alumini. Rostiu
el gall al forn encalenti a 180°C entre
una hora i tres quarts, i dues hores.
Regau el gall amb el seu suc durant la
cocció. Retirau el paper d'alumini quan
faltin vint minuts per acabar la cocció.
Serviu el gall acompanyat amb patates
rostitides i una ensalada d'enciam.

Antònia Galmés

Josep Cortès

Seccions fixes

ANY FRANCESC DE BORJA MOLL

Presentació	CIM	6
Biografia	Alomar	44
Dos homes de combat	Corbera	72
El diccionari	Bover	102
Aspectes curiosos	Bover	130
Un Moll combatiu	Bover	158

ART

Exposició de Miquel Díaz	Redacció	207
Guillem Nadal a na n'Apol·lònia	Sansó	122
Guillem Nadal al Centre Pelaires	Sansó	228
Guillem Nadal, La terra de	Galmés	243
Retrobament amb Miquel Pont	Domenge	206
Rituals imaginaris	Sansó	95
Trànsit, de Felip Forteza	Sansó	298

BATEC

6, 43, 94, 120, 172, 208, 306

Cortès

DEMOGRAFIA I SOCIETAT

5, 42, 65, 87, 115, 146, 173, 227, 231, 271, 312

Nicolau/Simonet

D'ENÇÀ QUE EL MÓN ÉS MÓN

19, 50, 66, 104, 135, 163, 190, 223, 251, 284, 303

Galmés

EDITORIAL

Els comptes de la Sala	2
No a la guerra	30
Inseguretat ciutadana	58
Eleccions municipals	86
Els resultats	114
L'equip de govern	143
La carretera de Son Servera	170
L'Església	198
La Unitat sanitària/El Centre de dia	230
La variant de Sant Llorenç	258
La política fiscal	286

ESGLÉSIA

Adéu, don Joan	Umbert	205
Carta a Joan Pau II	Umbert	248
Davant la mort de don Teodor	Font	157
El viatge de Joan Pau II	Umbert	154
Entrevista Joan Font	Umbert	202
Malaquies, Sant	Umbert	262
Temple a Sa Coma	Cortès	199

FELIPADES

28, 15, 105, 131, 146, 173, 207, 263, 312

Forteza

FENT MEMÒRIA 30 ANYS

1983	8
1984	41

Sansó

1985	68
1986	101
1987	124
1988	149
1989	181
1990	209
1991	246
1992	267
1993	300

FILOSOFIA

El gos i el colom	92
Filosofia contra religió	278

Crom

INDRETS I RACONS

El sol de gener	28
De passeig	36
Orquídiades	84
Els estels	112
Flora	140
Pel juny, la falç al puny	168
Sa monja l'encén i el frare l'apaga	176
Per Sant Llorenç, figues a querns	212
Setembre, mes de la fruita	222
Quan l'octubre va a la fi, tots els ocells...	236
Per Sant Martí, mata el porc i ençata el vi	260
El cant dels gafarrons	292

Pont

LLIÇONS DE COSES

Història d'un copet	62
Qui serveix i qui ha de ser servit	98
Les eleccions	119

Pont

MOLÍ D'EN BOU

Jaume Servera Nicolau	Forteza	11
Zohra Laaroussi	Umbert	67
Guillem Sansó/Manolo Muntaner	Pont	174
Sansó/Muntaner	Forteza	175
Ramon Mas	Pont	210
Joana Maria Palou	Sansó	298

PÀGINA INFANTIL

24, 47, 76, 106, 134, 161, 189, 220, 252, 277, 302

Fiol

UN POEMA I UNA CANÇÓ

Destí/Sonajeros de colores	48
La galerna i el llamp/El soldat desconegut	78
Anabel Lee/Ama, ama y ensancha el alma	128
Elegia IV/Vestidos de domingo	150
Una mujer desnuda y en lo oscuro/Caray	186
El mort joiós/19 días y 500 noches	218
Canción del jinete/Femme fatale	268

Quina

POESIA

Camí florit	Llombart	173
Cap Vermell, El	Orpí	244

Família, La	Font	265	Agricultura ecològica	Consell Balear	108
Opina un.../La niña y la...	Guillén	71	Aigua	Xesc	56
Poesia catalana contemporània	López	145	Anar l'ill al bou amb l'ELA	Jordan	266, 309
Rilke	Galmés	244	Aniversari de Flor de Card	Cortès	31
POLÍTICA AUTONÒMICA			Ases, Una d'	Umbert	225
Dibuixos	Umbert	147	Assemblea General de Flor de Card	Cortès	3
Enlluernats pel poder	López	13	Auditòrium, Quart aniversari de l'	Santandreu	16
Renovar l'esquerra	López	153	Auditòrium, Programació de l'	Umbert	156
Victòria/derrota	López	123	Autopista	Umbert	240
Ara més que mai	López	180	Aznar, José María	Cortès	287
POLÍTICA MUNICIPAL			C		
12, 38, 64, 90,			Carta a Josep Cortès	Meseguer	97
PORTADA			Carta a Manuela Meseguer	Cortès	125
Sant Antoni	Ignasi	1	Català, Avantprojecte de llei	Prensa Forana	63
Teresetes	Cortès	29	Cinc minuts amb tu	Gomila	295
Guerra	Umbert	57	Contribucions	Lliteras	265
Wanted	Cortès	85	Cor parroquial		71
Astérix	Cortès	113	Coses a dir	Santandreu	96
La Sala	Cortès	142	Creuada, La nova	Umbert	9
Escultura	Garrido	169	Crònica informal	Cortès	143
L'Església	Cortès	197	D		
Juguetes sonores	Cortès	229	Dansa a Mallorca, Panorama de la	Santandreu	274
Trànsit	Forteza	257	Darreríssima hora	Pont	171
Molts d'anys	Cortès	285	Decàleg de la serenitat	Antònim	144
REFLEXIONARI			Drets de l'Home, Declaració dels	As. Nac. Franc.	196
35, 62, 99, 225, 261			E		
SA COMA, EXPLOTACIÓ DE LA PLATJA			Educació viària	Ajuntament	75
10, 39, 69, 91, 131, 148, 178, 216, 239, 264, 295			Eleccions, Comença a esser hora	Cortès	59
TAL DIA COM AVUI			Eleccions a la cantonada	Umbert	60
15, 53, 81, 129, 157, 185, 215, 240, 269, 309			Eleccions: qui són i què han fet	Umbert	88
TERTÚLIA DE CAFÈ			Eleccions: acord PSM-GISC	PSM	94
22, 51, 74, 107, 136, 162, 188, 221, 247, 280, 301			Eleccions. resultats	Umbert	116
EL TEMPS			Eleccions: lectura esburbada	Pont	118
27, 55, 83, 111, 139, 167, 195, 226, 255, 283, 311			Eleccions: els resultats	Cortès	126
TEMPS PER A LA POESIA			Envasadores d'aigua	Conselleria	160
Galatea		23, 54, 82, 110, 138, 166, 194, 250	F		
Elegia		215	Feixisme adormit, El	Pont	256
Elegia a Maria cetrina		297	Festes	Umbert	179
L'èter, trobada dels poetes		282	Festes	Juanico	200
			Filatèlia	Perales	73
			Fla de la llengua, La	Joves per M.	100
			Font Vives, Toni (necrològica)	Delegació	265
			Fòrum del ciutadà	Cortès	61
			Fullana, Margalida	Cortès	146
			G		
			Galmés jaume, Llorenç (entrevista)	Muñoz	310
			George Bush	Cortès	43
			Guerra d'Irak, La	Internet	184
			I		
			Infern en bicicleta, A l'	Cortès	235
Articles					
A					
Accident desafortunat	Crom	52			
Afegitons	Pont	144			

* * * * *

L			R		
Llompарт, Homenatge a	Pericàs	191	Raimon: "D'un temps, d'un país"	Umbert	60
M			Ramaderia ecològica	Conselleria	155
Malsnoms de Sant Llorenç, Els	Quina	238	Reigadas, Àngel (entrevista)	Umbert	232
Màniga, Sa	Umbert	297	Reis, L'arribada dels	Els Reis	26
Martí i Pol, Miquel	Crom	307	Res de nou baix del sol	Umbert	294
Medea a Montreuil, Una	Galmés	242	Rosselló Llull, Antònia (necrològica)	Galmés	241
Melis Ferrer, Catalina (entrevista)	Muñoz	214	S		
Meseguer, Manuela (entrevista)	Umbert	182	Seguretat ciutadana?	Ciutadana	121
Meteorologia del 2002	Umbert	20	Senyores i senyors	Cortès	245
Molí d'en Bou (Una estrella)	Domenge	291	Servera, Jaume	Pont	5
Munar, Audiència amb Maria Antònia	Prensa Forana	19	Som Ràdio (Vés per on, m'agradava)	Pont	270
N			Som Ràdio (Manifest)	Plataforma	270
No a la guerra	Umbert	32	T		
No volies brou? idò tassa i mitja	Pont	259	Temps, El valor del	Anònim	152
O			Tercera edat (col·laboració)	Pascual	45
Opinió	Umbert	105	Tercera edat (excursió)	Govern	75
P			Tramudança	Domenge	306
Pilota basca, La	Quina	272	Tres postures	Pont	34
Pirates	Polícia	121	U		
Polícia	Cortès	121	Unió Ciclista Sant Llorenç	Cortès	14
Por a la llibertat	80, 133, 164, 192, 224, 254		V		
Premis	Cortès	265	Vitamina't	Govern Balear	132
Producte balear	Conselleria	40	Vocabulari matancer	Pont	288
Puig Major	Cortès	235	Volta a Mallorca	Redacció	279
Punts negres	Pont	4	X		
Q			Xaragall, Carrer del	Un veïnat	185
Quina vergonya!	Pont	70			

Batec

Josep Cortès

JUTGE DE PAU

El plenari del sis de novembre va nomenar en Miquel Rosselló nou jutge de pau de Sant Llorenç, en substitució de Miquel Pont. El seu suplent serà n'Ignasi Umbert.

Des d'aquí els volem donar l'enhorabona, tot desitjant-los encerts en la seva tasca.

MESTRE GUILLEM GALMÉS

A principis de gener el club esportiu Mestre Guillem Galmés celebrarà el seu desè aniversari dins el món del bàsquet femení.

El programa d'actes contempla diverses xerrades i partits, a més d'una

vetlada d'homenatges a les persones que han passat per la història del club. També es farà la presentació de la seva pàgina WEB.

Des d'aquestes pàgines els volem fer arribar la nostra enhorabona per la gran tasca que estan duent a terme dins l'àmbit de l'esport femení.

MERCAT

A principis de desembre es va fer un mercat que inicialment n o m é s havia de comptar amb pro-

ductes relacionats amb Nadal, però al final s'hi afegiren els comerciants llorençins que hi estaren interessats.

Va tenir una bona acceptació i ja es parla de tornar-lo fer l'any que ve.

GASOLINERA

El 30 de desembre es va tancar la gasolinera del Pou Vell, ja que parlen de sembrar-hi arbres i posar-hi bancs per seure.

JUBILATS

L'Associació de Jubilats va convidar a xocolata a tots els que s'atracaren pel seu local social, en un acte que va gaudir d'una gran participació.

Ha mort Miquel Martí i Pol: vida i fets (I)

Crom el Nòrdic

Algunes victòries de Miquel Martí i Pol

Miquel Martí i Pol, poeta especialment significatiu del poble català, ha mort ahir (11.11.2003) als 74 anys d'edat (nasqué el 19.03.1929). Tot i que ja feia 23 anys que se li havia diagnosticat una esclerosi múltiple, això no impedí ni de lluny que fes una constant lluita pel català i pels ideals d'esquerra de Catalunya. Algunes xifres mostren la seva popularitat. El Parlament Català i 400 ajuntaments el van promoure per al premi Nòbel de literatura; del seu llibre "Estimada Marta" se n'han venut 80.000 exemplars; 139 poemes han estat musicats en 49 discos; Molas, Pujol, Comadira, Vilajoana i Mas, entre d'altres, el mencionen com a exemple de patriota català; ha col·laborat amb cantants, polítics, futbolistes i crítics, essent molt conegut de tothom; naturalment, tots els que l'han conegut i tractat recorden, a part de les seves qualitats com a escriptor, les seves virtuts humanes i socials, especialment la seva família i els seus amics.

Vida i obres de Miquel Martí i Pol

"Molta gent pensa que els llibres de poesia estan destinats només als lectors intel·lectuals i a gent molt acostumada a llegir. (...) Però Miquel Martí i Pol ha aconseguit trencar les barreres entre la poesia i el lector". Així ho descriu Carme Pérez en el seu llibre "Conèixer Miquel Martí i Pol".

Miquel Martí i Pol neix el 19 de març de 1929 a Roda de Ter. Els seus pares eren gent treballadora i honesta que es guanyaven la vida tirant per on podien. Durant la seva infantesa a l'escola pública, segons ell comenta, no va aprendre gaires coses, degut al desordre d'aquells anys de guerra. No va acceptar mai amb gust la imposició franquista d'usar el castellà a les escoles, resar abans de les classes i cantar el "Cara al sol" davant una bandera espanyola.

Malgrat que la seva família ho veïés com un costum rar i improductiu, Martí i Pol va llegir molts llibres durant la seva infantesa i va adquirir molta cul-

tura. Aviat, als dotze anys, va començar a escriure versos, primer en castellà naturalment, si bé aviat escrigué en català.

Als catorze anys va començar a treballar a una fàbrica. La feina fou molt dura i no en guardarà molt bon record, però sapigué treure pans de les pedres i de l'experiència en sortí un dels seus poemes més famosos: "La fàbrica". Dedicà una pàgina a comentar sobre una de les seves companyes de feina, l'Elionor, qui també començà a treballar molt jove. També escriu un cert poema de "parenostre" on reclama, amb certa ironia, millors condicions per als treballadors.

Tot i que la fàbrica l'impedí seguir a l'escola, es féu autodidacta. Es reunia sovint amb altres companys amb les mateixes inquietuds d'ell. Als dinou anys Martí i Pol començà a notar seriosos problemes de salut per una tuberculosi; no obstant, aprofità per llegir i formar-se encara més. El costum de seguir lluitant constantment li perdurà des de la joventut fins la mort.

La seva preocupació per la classe obrera i la seva situació fou sempre constant: en "La fàbrica" és ben clara, i des del principi molts mencionaren Martí i Pol com "el poeta del poble". També fou constant en ell la preocupació per temes religiosos, si bé és cert que no sempre tingué una actitud ortodoxa envers l'església catòlica (hom diu que llegí amb agrat l'obra de Marx en temps en què no era ben vista pel catolicisme).

Als 27 anys es casà amb Dolors Feixas, una noia del seu poble. Gràcies a aquesta dona, que l'ajudà fidelment en els seus moments més difícils, pogué superar el seu malestar de la salut. Aviat neix la seva filla Maria Àngels, fet que consolidarà la seva felicitat.

Al voltant dels trenta anys d'edat, cada vegada té més consciència de la

dura realitat del poble català, i comença a intervenir en molts actes per salvar la identitat del poble català enfront del franquisme. Tot i la por que sent per les possibles represàlies, Martí i Pol no defalleix. Dirigeix cinefòrums, fa conferències, col·labora en revistes escrites i canta amb Raimon al teatre Romea de Barcelona. Malgrat que el seu sou segueix essent baix, mai no perd l'interès per la lectura i l'escriptura. S'obsessiona per la malaltia i la mort (ambdues les sent pròximes), escrivint poesies sobre el tema. De fet, l'escriptura li era un mitjà per a afrontar millor la problemàtica de la vida.

Cap als anys 80, la seva fama estava creixent i consolidant-se. El seu poema "Estimada Marta" no va ésser mai superat per cap poeta viu, fent-se'n dotze edicions amb un total venut de 50.000 exemplars, cosa que és encara més sorprenent essent una obra en català. Tot i la fama

del poeta, ell s'ha mantingut sempre en una actitud modesta i exemplar.

Al 1984 mor la seva dona Feixas, fet que li va ésser molt dolorós, i va publicar "El llibre d'absències" en honor seu. La seva malaltia, l'esclerosi múltiple, li fa agafar un cert desànim, però malgrat tot segueix lluitant i aviat es casa amb Montserrat Sans, qui li fa retornar l'estabilitat emocional perduda. De fet, Martí i Pol va publicar, des de ben aviat, gairebé una obra per any i ha escrit constantment fins al final. El 1991 se li concedí el màxim premi que se li pot concedir a un escriptor català: el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

L'esclerosi múltiple, que mai aconseguí acabar amb el seu bon ànim ni amb el seu compromís amb la identitat catalana, el matà, com hem dit, a l'edat de 74 anys.

(Continuarà)

AUDITÒRIUM SA MÀNIGA
(original a Graphis)

Els peoners en diagnosticar l'E.L.A.: Charles Bell (1774-1842)

*Per tu, Caty Salom i Parets,
amoreta preciosa,
prenda de molt de valor,
que en el cel sou una rosa
davant Déu Nostro Senyor*

Malgrat esser encara, avui en dia, en els albars del segle XXI, una malaltia de la que poca cosa es coneix i gairebé sempre difícil de determinar, trobem que els primers diagnòstics de l'esclerosi lateral amiotròfica dels que es té constància es remunten al segle XIX, i es deuen al fisiòleg escocès Charles Bell.

Nascut l'any 1774 i mort el 1842, Bell es va dedicar especialment a estudiar l'organització nerviosa a l'esser humana. Distingí els nervis sensitius, motors i sensorials i va descobrir que les arrels anteriors dels nervis espinals eren motores i les posteriors sensitives, descobrint que es va batiar com la "lleï de Bell". També va descriure la Paràlisi Facial perifèrica, coneguda com la "paràlisi de Bell".

Però sens dubte el fet més important de Charles Bell va esser el de realitzar la primera descripció d'una forma bulbar d'esclerosi lateral amiotròfica, és a dir: l'afectació del bulb raquidi, organ que tenim a la part superior de la medul·la espinal, i que sembla més una dilatació oblonga -o sigui, més llarga en una direcció que en l'altra- de la pròpia medul·la espinal.

L'esmentada descripció va tenir lloc l'any 1830, quan el fisiòleg escocès va presentar un treball de molta investigació, en el que es va referir al cas d'una dona que patí la forma bulbar d'aquesta malaltia.

Aquest científic capdavanter va contar fil per randa com a la dona, en un principi, se li va afeblir el membre inferior esquerre, desenvolupant més tard una *disfàgia* -dificultat en la deglució-, juntament amb una *disàrtria* -trastorn en l'articulació dels mots-, però sense haver-hi alteracions en la construcció i manera d'emprar el llenguatge.

En aquesta primera E.L.A. que es va descriure es pogué constatar un quadre comú en els elàtics: que ni la sen-

sibilitat, ni la memòria, ni altres funcions intel·lectuals van resultar afectades per l'esfereïdora malaltia.

Però malgrat això, la pobra dona

va anar empitjorant i patí *fasciculacions*, que són contraccions parcelars d'un múscul de forma arrítmica i visible mitjançant la pell, va quedar pràcticament *tetraplègica*, és a dir, va perdre la força muscular a les quatre extremitats.

Un cop la pacient va donar el seu últim alè, en realitzar l'autòpsia, l'encarregat de fer-la, que nomia Thomas Ingle, va descobrir que la porció anterior de la medul·la espinal tenia una inusual consistència cremosa, mentre que la porció posterior conservava la seva fermesa habitual.

Així va esser com Charles Bell va posar la primera pedra d'aquest edifici, que encara avui, tira-tira-, seguim construint i que si Déu ho vol algun dia conclourà amb una senyera que, ventolejant al vent, durà la llegenda: "L'E.L.A., aquest dimoni de malaltia, ja té cura!".

Miquel Jordan i Ronsano

Tal dia com avui

Josep Cortès

ARA FA 30 ANYS

* Que el Club Card va organitzar el primer concurs de betlems i de postals de Nadal, una iniciativa que s'ha perdut en el nostre poble.

ARA FA 25 ANYS

* Que, escrit per Ramon Rosselló i editat per Flor de Card, va sortir el carter el primer volum de la Història de Sant Llorenç, que comprenia els segles XIII al XVI.

* Que, després d'una agra polèmica, es va inaugurar la gasolinera del Pou Vell. Sembla esser que prest la llevaran, ja que la de ca'n Parrino és molt més completa.

* Que es va inaugurar la reforma de la capella de la Mare de Déu Trobada i del jardinet de darrere l'església.

* Que se celebrà el referèndum per aprovar la nova Constitució espanyola. En el terme de Sant Llorenç des Cardassar es donaren els següents resultats:

Vots a favor 1985

Vots en contra 34
Abstencions 1023

ARA FA 20 ANYS

* Que, impulsat pel batle Bartomeu Brunet, es va canviar el mobiliari del saló d'actes de la Sala.

* Que Guillem Pont va presentar el seu primer llibre: "Jaume Fornaris i Taltavull, mestre", editat per l'ICE i patrocinat per la Caixa.

ARA FA 15 ANYS

* Que Rafel Duran va estrenar "Zòmit" a Manacor, la seva primera obra teatral.

ARA FA 10 ANYS

* Que es presentà el llibre del Centenari, coordinat per Josep Cortès, Isabel Moll i Antoni Riera i editat per l'Ajuntament i la Universitat de les Illes Balears. La seva distribució no va resultar tan encertada com hauria estat desitjable i molts d'exemplars dormen per algun recó de l'Ajuntament.

Llorenç Galmés Jaume, el caçador caçat

Perfil psicològic i humà

Isabel Muñoz

No resulta tasca fàcil escriure sobre una persona tan acostada a tu mateixa. Per què? Per una raó molt senzilla: tothom té defectes i virtuts, si bé jo puc afirmar, amb coneixement de causa, que en Llorenç predominen les qualitats bones damunt les dolentes; els qualificatius pejoratius -si s'hi donen- són escassíssims. Resumint: la dolentia en ell no creix i sempre que pugui fer-te un favor, te'l farà.

Psicològica i humanament parlant li agraden les coses ben fetes, ben acabades. Altres qualitats a ressaltar en la seva persona són la responsabilitat i la humanitat. És digne de tot elogi el sentit del deure complert. Si comença un treball, sigui qualsevol, no se sentirà satisfet fins que no hagi acabat la labor començada.

El refrany castellà "no dejes para mañana lo que puedas hacer hoy", sempre el recorda amb una frase de la seva mare: "si fas com el nas, demà l'hi trobaràs" (proverbi del frare Bernat).

La seva humanitat és gran. Dins el temps que per desgràcia ens toca viure, on la violència i l'aprofitament dels rics, dels poderosos, a costa dels treballadors i dels pobres no és gens agra-dós per a ell.

Des del punt de vista religiós, sens dubta, té una fe i una confiança cega amb Déu, més no per això caurà en la beatitud. Cada dia el seu pensament volarà a Déu Nostre Pare. Mai no perdrà una missa de festa colenda.

Podríem seguir enumerant tota una sèrie de qualitats que no ens conduïrien enlloc, però de totes les virtuts de la seva persona cal destacar per damunt de totes, la prudència.

El seu perfil psicològic, despullat

de les altres qualitats a les quals hem fet referència, seria el següent: prudència i perseverança. I l'humà, caritat i amor, especialment als al·lots.

Per què vares seguir la carrera de Magisteri?

Perquè, en aquell temps, tan sols no bastava a ca nostra per poder pagar-nos els estudis. Més tard, com el títol de la present entrevista resa, em sentí atrapat per la candidesa del cor dels nins. I aquesta candor em fa recordar la mestra i poetessa xilena Gabriela Mistral, premi Nòbel 1945, quan amb aquell gran amor de la seva vida vers els nins escrivia:

"Manitas de los niños,
azuladas de frío.
Manitas pedigüeñas,
de las cosas del mundo
sois dueñas".

La meva il·lusió era ser militar, concretament, pilot d'aviació. I, a dir ver, al llarg de la meva carrera docent he participat a tots els concursos convocats pel Ministeri de Defensa. Com si d'una condecoració es tractés, guard amb tot esment la carta de felicitació de l'Excm. Sr. D. Manuel Gutiérrez Mellado, Vicepresident Primer del Govern i Ministre de Defensa.

Podries establir la diferència entre la vida d'estudiant dels temps del passat amb els del present?

No es pot comparar. Actualment els centres d'ensenyança secundària -em referesc a tot l'àmbit nacional, no particularment a Mallorca-, existeixen fins a les viles, i si nó, es disposen de mitjans de transport. A la meva època, jo anava a Manacor, a l'institut Ramon Llull, en bicicleta i per menjar duia pa i taleca preparat per ma mare. Era una vida duríssima, no en allò referent a l'estudi en si mateix, sinó per la manca de mitjans de locomoció. I aquí tens en Llorenç rossegant tot el dia per la carretera sense asfaltar de Sant Llorenç a Manacor i de retorn cap a aquí. I, per més senyals, un sac damunt el cap, cas de

què plugués.

Experiències viscudes als pobles o localitats on has desenvolupat la leva labor educadora.

La meua vida com a mestre, en línies generals, va transcórrer entre Son Carrió i Sant Llorenç. A Son Carrió vaig passar dotze anys, i no basten les gràcies per pagar les atencions d'aquella gent, que t'obria el cor amb tota la seva grandesa. Amb tot el dolor de la meua ànima, deixí aquest vilatge, com a conseqüència d'una informació inexacta.

La resta del meu ministeri la desenvolupí dins el meu poble, i tant en un lloc com a l'altre he exercit la meua tasca

amb la mirada sempre posada al present i al futur dels meus alumnes. El caçador va caure caçat.

Una vegada iniciada l'activitat educativa, què en pensaves?

Pensava que tot el meu enriquiment doc-trinal i pedagògic l'havia de transmetre a

aquells infants, que l'absorbien segons les seves capacitats.

Una vegada complida la teua missió, què veres sentir?

La satisfacció del deure complert.

Recordes alguna anècdota?

Curiosament, durant la visita d'inspecció que amb tanta freqüència es feia abans, estava explicant el globus terraquí, i un nin poc espavilat va respondre que coneixia dues castes de polos: de llimona i de xocolata.

Què va significar per a tu la tasca educadora?

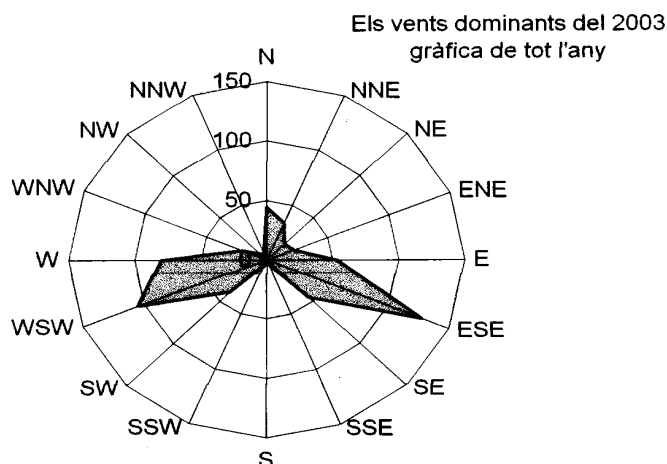
El fi de tota una vida -40 anys- dedicada a l'ensenyament, amb una pre-sa de contacte amb la realitat circundant i amb ple confiança per emprendre una nova etapa de la meua existència.

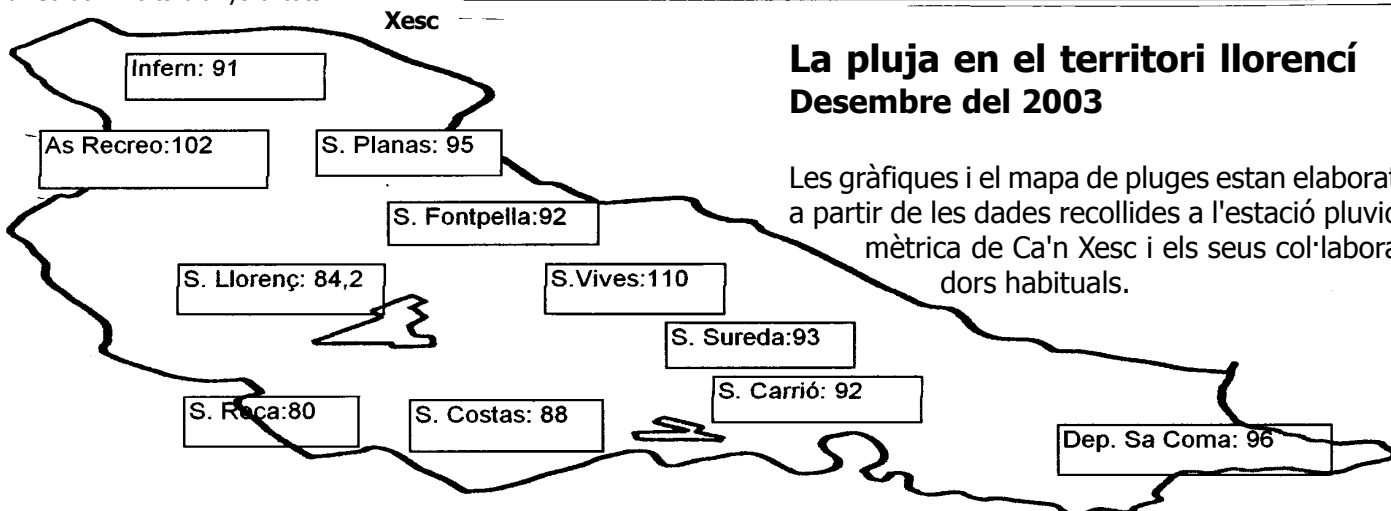
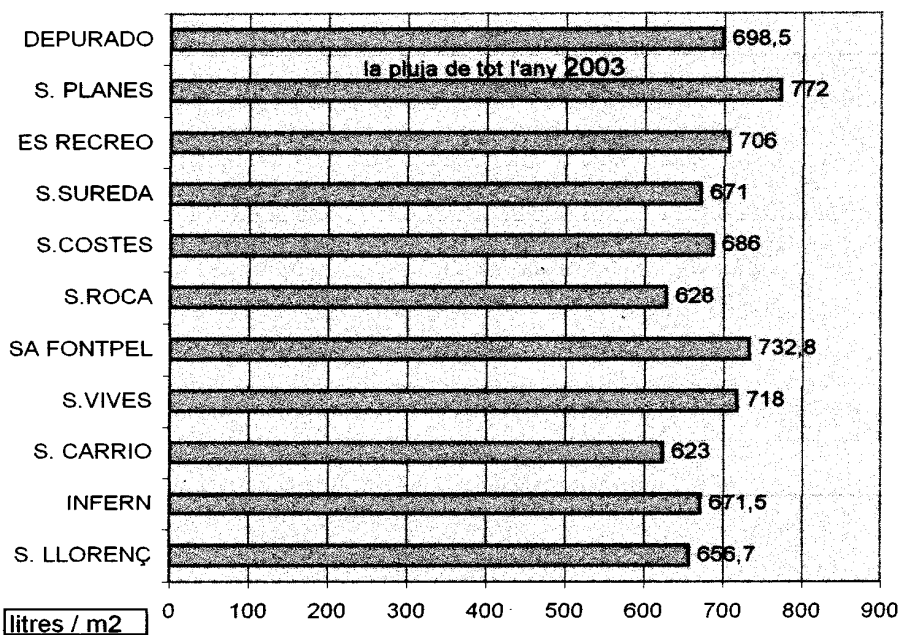
Resum comparatiu del mes de desembre		
anys	2003	2002
Cel serè	16	8
Cel nuvolat	8	12
Cel cobert	7	11
Gelades	3	0
Calabruix	1	1
Boirades	1	2
Tempestes	1	3
Temp. màx.	21°	20,7
Temp. mín.	0,5°	4,1
Mitja del mes	10,6°	12,2
Màx. mitja	15,4°	16,7
Mín. mitja	6,1°	8,2
Pluja del mes	84,2	84,7
Pluja acumulada	656,7	795
Velocitat màx. del vent		k/h
S.Llorenç	59,5	64
Sa Fontpella	?	103

Ca'n Xesc, Estació Pluviomètrica B480 Sant Llorenç des Cardassar

El vent és un fenomen sempre present a qualsevol punt del planeta. Durant la nit pareix en calma, però és aparent, a no ser que el fum de les xemeneies pugi verticalment, que tenim calma absoluta.

I de vent justament va la cosa. A la plana del costat m'he pres les molèsties per si a qualche lector li ve de gust entretenir-se mirant des d'on ha vingut a Sant Llorenç. D'altra banda, a la dreta tenim el quadre de la pluja totalitzada durant l'any en els diferents indrets del terme. Des d'aquí vull reconèixer, una vegada més, la tasca dels meus col·laboradors, ja que sense ells no tendríem una xarxa pluviomètrica de primera. Són aquests: l'amo en Joan d'Infern, n'Antoni de ses Planes, en Tomeu de son Sureda, en Pedro de son Vives, n'Antònia de son Costes, en Tomeu Pistola, en Mateu de son Roca, en Biel Sureda i es personal de sa depuradora de Sa Coma i jo mateix, no en mancaria d'altra. Salut i molts d'anys a tots!

La pluja en el territori llorençí Desembre del 2003

Les gràfiques i el mapa de pluges estan elaborats a partir de les dades recollides a l'estació pluviomètrica de Ca'n Xesc i els seus col·laboradors habituals.

NAIXEMENTS

* Dia 14 de novembre va néixer a Sa Coma en Víctor Manuel Triviño Martín, fill d'en José Manuel i n'Olga Maria. La nostra enhorabona.

* El 19 va néixer a Sant Llorenç na Neus Caldentey Horrach, filla d'en Pere i na Cristina. Enhorabona.

* El 5 de novembre, a Sant Llorenç, va néixer na Nayara Muñoz Varón, filla d'en Ramon i na Maria José. Salut.

* El 12 de novembre en Ramon Artigues i na Carme Muñoz, de Son Carrió, tengueren un fill i li posaren per nom Ramon, com son Pare. Enhorabona.

* Dia 15 de novembre va néixer a Sa Coma na Lucía González Sierra, filla d'en Domingo i n'Eva Maria. Salut.

* El dia 22, a Sant Llorenç, va néixer na Yassin Lamtiri, filla de n'Abd-al-Rahman i na Rachida. Salam.

* Dia 27 de novembre, a Cala Millor, va néixer na Patricia Calvo Fombellido, filla d'en Félix i na Rosa. Salut.

* El 3 de desembre va néixer a Sa Coma na Nerea Torres Pérez, filla d'en José Antonio i na Maria Rosa. Salut.

* El mateix dia va néixer a Sant

Llorenç na Sara Aguilar García, filla d'en Manuel i na Carmen. Enhorabona.

* El dia 17 de desembre, a S'Illot, com comparèixer en Diego Florido Nogales, que és fill d'en Diego i na Maria del Corpus. Que el puguem veure casat.

* Finalment, dia 14 de desembre va néixer a Sa Coma n'Iván Antonio Sureda Flores, fill de n'Isidre i na Margarita. Salut.

DEFUNCIONS

* El dia 15 de desembre va morir a Sant Llorenç na Catalina Gomila Riera. Descansi en pau.

* El dia 20 de desembre va morir a Sant Llorenç en Guillem Fuster Jaume. Que el vegem en el cel.

NOCES

* El 20 de desembre es casaren n'Antonio Pedraza Cervantes, de Còrdova, i na Maria Isabel Galmés Muñoz, de Ciutat. Enhorabona.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Felipades

blau, felip blau

-Per favor, perdoni...

-Ego te absolvo

* * * * *

Ara ja no és com abans: sents un cant de sirena i és una ambulància.

* * * * *

Millor si els peixos en el riu no conduïxen, perquè beuen, i beuen i tornen beure.

* * * * *

Felipari:

UNTAR: Tar tot sol

DOSIFICACIÓ: Una ificació damunt s'altra

TRIST: T, t, t.

POLITIC: Que té molts de tics

NADAL: Ela en remull

REIS: Ja, ja, ja

ENSUMAR: E+n

Meteorologia: freqüència del vent durant el 2003

Xesc Umbert

